Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нэй гарана | № 268 (14379) | 1976 оной ноябриин 16, вторник | Сэн 2 мүнгэн.

ЖЭЛЭЙ ДҮҮРЭХЭ ОЙРТОО. АБАҺАН УЯЛГАЯА ДҮҮРГЭХЫН ТҮЛӨӨ УЛАМ ЭРШЭТЭЙГЭЭР ХҮДЭЛЭЕ!

ЗАЛУУ УРАН БЭЛИГТЭНДЭ САГ ҮРГЭЛЖЫН АНХАРАЛ

Агуу Октябриин һайндэрэй урда тээ ВЛКСМ-эй областной комитет бүлэг залуу уран бэлигтэндэ Буряадай комсомолой шан барюулаа бэлэй. Манай республикын комсомолой шангай лауреадуудай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ залуу артистнууд Екатерина Самбуева, Юрий Муруев, Лариса Егорова, поэт Лопсон Тапхаев болон «Багульник» гэжэ залуушуулай дуу хатарай ансамбль хүртэбэ. Иимэ баяр баясхаланта мэдээсэлые Буряад оронойманай ажалшад һайшаан дэмжэһэн байна.

Эмнай залуу үеын уран зохёолшодой, зураашадай, композиторнуудай болон артистнуудай өөһэдынгөө уран бэлиг, мэргэжэл шадабарине арад зоной аша туһада зорюулан, урма зоригтойгоор, эдэбхи үүсхэлтэйгөөр ажаллажа байһанайнь эли тодо гэршэ болоно ха юм. Мүн тэдэнэй зохёохы ажалай габьяае олониитын мэдэрһэн ушар болоно бшуу.

Республикымнай партийна, комсомолой организацинууд, творческо холбоонууд болон соёл культурын органууд литература, искусствын ургажа ябаа залуу халаание бэлдэхэ, дэмжэхэ ба хүмүүжүүлхэ талаар нилээд ехэ ажал ябуулжа байдагынь мэдээжэ. Илангаяа творческо холбоонууд, залуушуултай ажал ябуулха тэдэнэй секцинүүд бага бэшэ эмхидхэлэй болон хүмүүжүүлхы талаар хэмжээнүүдые бэелүүлжэ байнхай... Баян дуршэлтэй, мэдээжэ уран зохёолшод, зураашад, хүгжэмшэд эдэ секцинүүдые хүтэлбэрилнэ.

Залуу уран зохёолшодой конференци заншалта болоһоор үнинэй, тэрэнэй аша туһань айхабтар ехэ. Жэл бүри республикымнай залуу уран зураашадай бүтээлнүүдэй выставкэ боложо, тэрэнэй дүнгүүдээр СССР-эй уран зураашадай холбооной гэшүүндэ абтахаар залуушуул дуршалагдадаг юм.

ВЛКСМ-эй обкомой; Соёлой министерствын болон ВТО-гой Буряадай отделениин үүсхэлээр залуу уран бэлигтэнэй уулзалганууд, хөөрэлдөөнүүд болон конкурснуудай байд гээд лэ үнгэргэгдэдэгынь ехэ һайшаалтай. Буряадаймнай литература, искусствын аха захатан энэ уулзалгануудта эдэбхитэйгээр хабаададаг. Залуу драматургнуудта туһа хүргэхэ зорилготой семинарнууд үнгэргэгдэдэг. Мэдээжэ ехэ драматургнууд, режиссёрнууд ерээшэ бэшэгдэжэ байгаа шэнэ пьесэнүүдтэй танилсажа, аша үрэтэй зүбшэл даабари үгэдэг юм.

Залуу халаание бэлдэхэ асуудалда саг үргэлжын анхарал хандуулагдана. Оронойманай элдэб хото городуудай литературна, театрай, хүгжэмэй болон уран зурагай дээдэ һургуулинуудта 70 гаран оюутан манай республикаһаа һуража байнхай.

Мүнөө жэл Москва хотодо харуулагдаһан Х. Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театрай тоосоото зүжэгүүдтэ гол түлэб залуушуул хабаадажа, үндэр сэгнэлтэдэ хүртэһэн байна. Оперо болон баледэй, ород драмын театрнуудай залуу мэргэжэлтэд зохёохы ажалдаа бага бэшэ амжалтануудые туйлаһаниинь бултанда мэдээжэ. Урга жа ябаа олон тоото артистнуудта манай республикын хүндэтэ нэрэ зэргэ олгоһон ушар хадаа энээниие элитээр гэршэлнэ ха юм.

«Манай ороной залуу үе» гэһэн уран зурагай выставкэдэ А. Антипкинай, В. Архиповай, Д. Санжиевай, Д. Пурбуевай уран бүтээлнүүд харагшадай анхарал татажа, үндэр магтаалда хүртэһэниинь хүн бүхэниие баясуулна. Һүүлэй жэлнүүдтэ залуу уран зохёолшодой номуud гансашье Улаан-Үдэдөө бэшэ, харин Москва хотодо хэблэгдэдэг болоо. Хүгжэм зохёогшодой хүшэр харгыда һая гараһан залуу композиторнууд Анатолий Андреевэй, Гур Дашаныловай, Юрий Ирдынеевэй ирагуу һайхан зохёолнууд арад зоной альга ташалгаар угтагдана.

Эдэ бүгэдэ олонациональна социалис литература болон искусствын саашанхи хүгжэлтын асуудалнуудта манай Коммунис партиин, Совет гүрэнэй зүгһөө үдэр бүриин анхарал табигдажа байдагые элирхэйлэн харуулна.

Партиин ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй партиин XXV съезд дээрэ хэлэһэн захяа заабаринуудые хүтэлбэри болгон КПСС-эй ЦК һаяхан «Уран бэлигтэй залуушуултай ябуулагдаха хүдэлмэри тухай» тогтоол баталан абаба. Холын хараатай, гүнзэгы удхатай энэ тогтоол соо залуу уран бэлигтэниие үзэл сурталай политическэ болон мэргэжэлэй талаар түсэб һайнаар хүмүүжүүлхэ үргэн ехэ программа табигдаа.

Партиин ЦК-гай тогтоолые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө нэн түрүүн мүнөө үедэ хэгдэжэ байгаа ажал хүдэлмэрые шүүмжэлхыгөөр хаража үзэхэ, гүнзэгы шэнжэлгын үндэһөөр партийна болон комсомолой комитедүүд, соёл культурын органууд, зохёохы ажалтанай холбоонууд тодорхой хэмжээ ябуулгануудые хараалха ёһотой.

Энэ тогтоолтой зохилдуулан, уран һайханай дээдэ болон тусхай дунда һургуулинуудай хүдэлмэридэ дайралдадаг дутуу дундануудые усадхаха, бүхы һуралсалай болон хүмүүжүүлхы ажал улам һайжаруулха гэшэ мүнөө үедэ тон шухала. Залуу уран бэлигтэниие шэлэн олохо, дэмжэхэ, һургаха, тэдэниие ниитын ажал ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадуулха асуудалнууд партийна ба комсомолой организацинуудай, соёл культурын органуудай саг үргэлжын анхаралда байха зэргэтэй.

«Бодото оюун бэлиг гэшэ шухаг дайралдадаг зүйл. Литература гү, али искусствын оюун бэлигтэ зохёол хадаа манай национальна баялиг мүн», — гэжэ партиин XXV съезд дээрэ Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэнүүдые хүтэлбэри болгон, уран бэлигтэй залуушуултай аша үрэтэй олон талын хүдэлмэри ябуулха гэшэ манай ороной литература ба искусствын саашанхи амжалтатай хүгжэлтын эшэ нүхэсэл мүн болоно.

ТҮСЭБ ДҮҮРГЭГДЭХЭ

Байгша оной эхинһээ хойшо манай совхозой һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд эршэтэйгээр ажаллажа, хамта 6.630 центнерһээ дээшэ һайн шанартай һү гүрэндэ тушаагаад, энэ жэлэйнгээ түсэбэй дүүргэлтые 84 процентэдэ хүргөө. Энэ һайн үрэ дүн.

Гэхэ зуураа эдэнэр Кабанскын аймагай «Шергинский» совхозой түрүү һаалиин фермын малшадай уряа һайшаажа, жэлэй түсэб, уялгануудые дүүргэхэ, мүн үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэжэ байна. Ажахын малшад өөһэдынгөө арга боломжые тооложо үзэхэдөө, жэлэйнгээ түсэб декабриин нэгэн болотор дүүргээд, түсэбһөө гадуур 350 центнер һү Эхэ орондоо тушаахаар шиидэбэ.

Шэбэртын һаалиин фермынхид түсэбтэ даабаринуудаа һүүлэй жэлнүүдтэ ходо дүүргэдэг, ажахы соогоо эрхимлэдэг заншалтай. Гэбэшье тус фермын малда үлүү тэжээл үгтэдэггүй, юрын лэ эрхэ байдалтай юм. Фермын хүдэлмэришэн бүхэн зоотехническэ бүхы эрилтэнүүдые дүүргэхые оролдоно. Һаалишад хубаарилагдаһан тэжээлээ арьбалан, шанар һайнтайгаар буйлуулжа, үнеэдтэе эдюулдэг юм. Энэ коллектив жэл соо үнеэн бүриһөө 2.100 килограмм һү һааха түсэбтэй. Жэлэй дүүрэтэр үшөө 1.5 һара үлэнхэй, мүнөө дунда зэргээр үнеэн бүриһөө 2.211 килограмм һү абаһан байна. Тиихэдэ бүхы һааһан һүниинь 4.267 центнертэ хүрэжэ, жэлэйнь түсэб 97 процент дүүргэгдөө.

Һаамхай үнеэн бүриһөө 2.880 килограмм һү абаһан түрүү һаалишан Дулма Гармаева, мүн 2.495 килограмм һү һааһан Ирина Телешева гэгшэдэй амжалтые эсэо тэмдэглэмээр

КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ нүхэр Л. И. Брежневэй хэлэһэн үгэ соо тон харюусалгатай зорилгонууд табигдаа. Манай ажахын хүдэлмэришэд, тэрэ тоодо малшад тэдэниие бэелүүлхэ хэрэгтэ хамаг хүсэ шадалаа элсүүлхэ болоно.

Б БАДМАЕВ.
Бэшүүрэй совхозой ахамад зоотехник.

Хориин аймагай «Георгиевский» совхозой дуршэлтэй тугалшан Софья Гомбоевна Жалсанова 173 тугалнуудые шадабаритайгаар адуулан таргалуулжа тушаагаа. Тэрэ тугалнуудайнгаа шэгнүүрыень тус бүридэнь дунда зэргээр 600 — 700 граммаар нэмээһэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: аймаг соогоо мэдээжэ тугалшан Софья Гомбоевна Жалсанова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ҺААЛИШАД ОРОЛДОНО

Хэдэн жэлэй туршада Бэрхэ-Дабаанай фермэ Сэлэнгын аймаг соо түрүү һуури эзэлнэ. Эндэхи түрүү һаалишан Дулма Жамбаловна Цырендоржиева үнеэн бүриһөө жэлдээ дүрбэ мянга гаран килограмм һү һаадаг юм. Мүнөө жэл. Цырендоржиева мүн баһа мүрысөөндэ аймагай һаалишадһаа түрүүлэн ябана. Жэлэй эхинһээ үнеэн бүриһөө 3400 килограмм һү һаагаа.

Дулма Жамбаловна фермын ахалагша һаалишан юм. Коллективударидаха, малдаа тэжээл хубааха, һүнэй шанар шалгаха гэхэ мэтын ажалда хододоо анхаралаа хандуулжа ябадаг.

Үбэлжөөндөө орохоһоо урид һаалишадаа суглуулжа, ажалайнгаа арга боломжо тухай хөөрэлдэхэдөө, Д. Цырендоржиева иигэжэ хэлээ һэн:

— Манай коллектив бэлшээриин үедэ амжалтатайгаар хүдэлжэ, үнеэн бүриһөө (май—сентябрь соо) 1344 килограмм һү һаагаа. Мүнөө малнай һайн, тэжээлээр хангагданхай, байра байдал үбэлдэ һайнаар бэлдэгдэнхэй. Тиигэбэшье манай хүдэлмэридэ үшөө хэрэглэгдээгүй арга боломжо үсөөн бэшэ. Минии һанахада, үбэлжэлгын үедэ үнеэн бүриһөө 1350 килограмм һү һааха шадалтайбди..

Хоорондоо мүрысэхэһөө гадна, аймагай һаалишадые мүрысөөндэ уриха гэжэ Бэрхэ-Дабаанай фермын коллектив шиидэбэ.

Н. НАМСАРАЕВ.

ХОЁРДОХИ ТУРШАЛГА

Ноябриин 7-ной урда тээхэнэ Гусиноозерскын ГРЭС-эй нэгэдэхи котел түлигдөө һэн. Энэ котел часай туршада 460 тонно халуун уурал гаргаха шадалтай юм. Ноябриин 15-да хоёрдохи туршалга эхилбэ. Энэ туршалга ноябриин 22 болотор үргэлжэлүүлэгдэхэ юм. «Главвостокэнергострой» главкын начальник В. Д. Кондратьевай хүтэлбэри доро тусхай комисси туршалгын хүдэлмэри үнгэргэжэ байна.

Ноябриин 15-най үглөө. Нэгэдэхи котел түлихэ бэлэдхэлэй ажал дүүргэгдэбэ. Гусиноозерскын ГРЭС-эй главна инженер А. А. Кузнецов котелой гал нособо. 186 метр үндэр хоолойһоо утаан бушхажа, хүн зоной сэдьхэл бодолые баясуулха юм.

Р. БАЛДАНОВ,
манай корр.

АЛМАНА, АРЬБАЛНА

Түмэр-замай Улаан-Үдэ станциин М. И. Калининай нэрэмжэтэ локомотивна депогой коллектив электровозуудые сүүдхэ соо 1000 километртэ ябуулхын тула тэмсэнэ. Дуршэл шадабаритай машинистнууд И. А. Лисецкий, В. С. Сибиряков, Л. У. Жамьянов гэгшэд локомотивуудые сүүдхэдэ 875—900 километртэ ябуулжа, арадай ажахыда хэрэгтэй аша ехээр шэрэнэ.

Машинистнүүд В. И. Артамонов, П. И. Александров гэгшэд мянганай богоһо алхаба. Эдэнэр электровозуудые түргэноор ябуулһанай ашаар 59—63 мянган киловатт-час электрын элшэ хүсэ арьбалһан байха юм. Локомотивна депогой хүдэлмэришэд түрүүшүүлэй жэшээгээр ажаллана. Эдэнэр арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй даабари болзорһоонь урид дүүргэхын тула хаба шадалаа гамнангүйгөөр хүдэлжэ байна.

Э. ФАДЕЕВ.

ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ҮҮСХЭЛЭЭР

Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй, мүн бүхы табан жэлэй түсэбтэ даабарине болзорһоонь урид дүүргэхэ зорилго урдаа табиһан манай коллектив хэлэһэн үгэдөө хүрэмөөр ажаллана. Жэлэй гурбадахи кварталай түсэб бүхы дээрээ үлүүлэн дүүргэгдээд, түсэбһөө гадуур 1 миллион 761 мянган түхэригэй продукци худалдагдаа.

Жэлэй эхинһээ абажа хараа һаа, 9 һарын түсэбһөө гадуур 2 миллион 827 мянган түхэригэй продукци худалдагдаһан байна. 20 тонно угаагдаһан нооһон, 14 тонно зэрэгдэһэн нооһон, 3 мянган погонно метр сэмбэ бүд юһэ һарын даабариһаа гадуур гаргагдаа.

Табан жэлэй түсэбые болзорһоонь холо урид дүүргэхын түлөө мүрысөөн сэмбэ нэхэгшэдэй, нооһо зэрэгшэдэй, утаһа оройгшодой, нооһо һамнагшадай дунда үргэноор дэлгэрһэн байна. Валентина Гавриловагай даадаг нооһо зэрэгшэдэй бригада табан жэлэйнгээ түсэбые 3 жэл 8 һара соо дүүргэхэ уялга абаад, комбинат соогоо мүрысөө үүсхэһэн юм.

Нооһо һамнагша Татьяна Фадеевна Петрова энэ табан жэлэй туршада хоёр табан жэлэй даабари дүүргэхэ уялга абаһан байгаа. Тэрэ хэлэһэн үгэеэ бодото ажалаараа батадхана. Татьяна Фадеевна энэ жэлэй түсэбые бүри июниин 3-най үдэр дүүргэһэн тухайгаа элидхээ.

Комбинадай олон түрүүшүүл сагые ахин ажаллана. Тэдэнэй 20 хүниинь арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлые түгэсхөөд, ерэхэ жэлэй тоосоогоор ажаллана.

Шэнэ үүсхэл һайн һайхан жэшээ коллективэймнай дунда гаргагдажа байһаар. РСФСР-эй Верховно Соведэй депутат Лидия Никитична Глушковагай даадаг бригада профсоюзуудай XVI съездые ажалай бэлэгтэйгээр угтаха гэжэ шиидээд, съездын нээгдэхэ үдэр болотор түсэбһөө гадуур 60 тонно нооһо илгаха уялга абаа. Депутадай даадаг бригадын үүсхэлые нооһо холин бэлдэдэг цехэй 9 бригада дэмжээ.

Г. КАЗАЧЕНКО.
Улаан Үдын нарин сэмбын комбинадай инженер

НҮХЭР Л. И. БРЕЖНЕВ ЮГОСЛАВИ ОШОХОЁО МОРДОБО

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежнев СФРЮ-гэй Президент, Югославиин Коммунистнуудай Союзай Түрүүлэгшэ нүхэр Иосип Броз Титын уряалаар хани ёһоной албанай хэрэгээр Югослави ошохоёо ноябриин 15-да Москваһаа мордоо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, КПСС-эй ЦК-гай секретарь К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша К. В. Русаков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша А. М. Александров, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Н. Н. Родионов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, ТАСС-ай генеральна директор Л. М. Замятин нүхэр Л. И. Брежневтэй хамта Москваһаа мордолсоо.

Нүхэд Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, Ф. Д. Кулаков, К. Т. Мазуров, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорный, М. А. Суслов, Д. Ф. Устинов, П. Н. Демичев, М. С. Соломенцев, И. В. Капитонов, М. В. Зимянин, К. У. Черненко, Я. П. Рябов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүд Г. С. Павлов, Н. М. Пегов, Г. Э. Цуканов, Н. А. Щелоков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидадууд С. К. Цвигун, Г. К. Цинев, СССР-эй министрнүүдэй орлогшонор А. Г. Ковалев, Ю. Г. Мамсуров, КПСС-эй ЦК-гай таһагые даагшын орлогшо Г. Х. Шахназаров болон бусад тусхай тушаалтад СССР-эй гүрэнэй тугуудаар шэмэглэгдэһэн Внуковска аэродром дээрэ нүхэр Л. И. Брежневые үдэшэбэ.

СФРЮ-гэй хэрэгүүдые СССР-тэ саг зуура түлөөлхэ этигэмжэтэ Н. Джурич, СССР-тэхи СФРЮ-гэй посольствын дипломатическа хүдэлмэрилэгшэд үдэшэгшэдэй дунда байлсаа.

(ТАСС).

ОРОН СООГУУР АЯНШАЛАН ЯБАНА

АЛМА-АТА. (ТАСС). ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Эрвард Герек түрүүтэй Польшын Арадай Республикын партийно-гүрэнэй делегаци Минск ошохоёо ноябриин 13-да Алма-Атаһаа мордобо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, Казахстанай компартиин Центральна Комитедэй нэгэдэхи секретарь Д. А. Кунаев, Казахай ССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ С. Б. Ниязбеков, Казахай ССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Б. А. Ашимов болон бусад тусхай тушаалтад делегацие аэропорт дээрэ үдэшөө.

КПСС-эй ЦК-гай секретарь В. И. Долгих, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо М. А. Лесечко, СССР-эй МИД-эй генеральна секретарь Ю. Н. Черняков, СССР-һээ ПНР-тэ байдаг элшэн сайд С. А. Пилотович гэгшэд делегацитай хамта мордоһон байна.

Нүхэр Э. Герек түрүүтэй ПНР-эй партийно-гүрэнэй делегаци энэл үдэртөө Алма-Атаһаа Минск ерэбэ. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, Белоруссиин КП-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь П. М. Машеров ба бусад тусхай тушаалтад аэропорт дээрэ делегацие угтаа.

Белоруссиин ниислэл хотын ажалшад аха дүү ороной түлөөлэгшэдые үнэн зүрхэнһөө халуунаар амаршалба.

Сотордомо дохёо

ҮРЭҺЭН МУУГААР ХААГДАНА

«Арбадахи табан жэлдэ бидэ ажахыда ехэ анхарал хандуулагдана... Табан жэлэй соо багаар 235 миллион тонно ороохо абадаг болохо гэшэ манай гол зорилго юм», гэжэ байгша оной октябриин 25-да КПСС-эй ЦК-гай Пленум дээрэ нүхэр Л. И. Брежнев хэлэһэн байна. Манай республикын таряашад партиин XXV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, тэр таряалангай ашаг үрэ дээшэлүүлхын тула социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, энэ жэлдэ сагай урилай таряанай ургасада зохой хохидол ушаруулбашье, муу бэшэ дүнгүүдые туйлаа. Мүнөө республикын ажахынуудта таряа хуряалга дүүргэжэ, ороoһон тоог дээрэ гаргагдаад, түлэг дундаа хурагдан сэбэрлэгдэжэ, үрэһэн хүрэнгэ хаагдажа байна. Ерэхэ жэлэй тарилгада хэрэглэгдэхэ үрэһэ наринаар сэбэрлэжэ, һайн тарилгын шанарта хүргэхэ хүдэлмэри мүнөө тон шухала удхатай шатандаа. Республикын колхоз, совхозуудай бүхы хүрэнгын ороoһо ноябриин 15 болотор тарилгын һайн шанарта хүргөөд, үрэһэнэй инспекцидэ шалгуулха ёһотой. Гэхэтэй хамта октябриин 25-най мэдээгээр республикын ажахынууд үрэһэ хүрэнгэ хааха түсэбөө оройдоол 66 процент дүүргэд байна. Захаминай, Хурамхаанай, Улаан-Үдын аймагуудай ажахынууд үрэһэ хүрэнгэ хааха хүдэлмэри илангаяа бирагүйгөөр ябуулна. Эдэ аймагай Дүтэлүүрэй, Енгорбойн, Санагын, Далахайн, Зэдын, Исэнгын, Дэрээнэй, Гааргын совхозууд, «Советская Россия», «Восход» колхозууд мүнөө болотор нэгэшье центнер хүрэнгэ бэлдээгүй байһаар. Тиихэдэ Бэшүүрэй, Кабанскын таряашад ерэхэ жэлэйнгээ хүрэнгэ бултыень хаагаа. Хориин ба Хяагтын аймагуудта түс бүридөө 99 процент, Прибайкалиин, Түнхэнэй аймагууд тус бүридөө 92 процент түсэбөө дүүргэнхэй.

Республикын ажахынуудта байһан таряа илган сэбэрлэхэ, нойтон ороoһо хатааха оньһон техникые саг сооhь һайнаар заһажа, дүүрэн хүсэндэнь хүдэлгэһэн байгаа һаа, ажахынууд үрэһэнэйнгөө ороoһо үни хада, таряа хуряалгатай хамта, бэлдэжэ дүүргэхэ арга боломжотой байгаа. Олонхи ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, ахамад агрономуудай энэ шухала хэрэгтэ харюусалгагүйгөөр хандаһанһаа мүнөө 57.560 центнер үрэһэн тарилгын шанарай I—II класста хүргэгдэһэн байна гэхэ гү, али бүхы хаагдаһан хүрэнгын оройдоол 5 процент һайн шанартай. Энэ жэлэй таряан шииг нойто ехэтэйгээр хуряагдаһан байна. Ороoһо хатаадаг бүхы түхеэрэлгэнүүд, сэбэрлэдэг машинанууд минуташье зогсонгүй хүдэлгэгдэжэ, нэн түрүүн ерээдүйн ургасын үндэһэн — хүрэнгын ороoһон хатаагдаха, сэбэрлэгдэхэ бэзэ гэжэ һанагдаһан байгаа. Теэд бодото дээрээ олонхи ажахынуудта оньһон техникэ хүсэдөөр хүдэлгэгдэнэгүй.

Тарянай үрэһэ хатааха хүдэлмэри Кабанскын аймагта һайнаар эмхидхэгдэнэ. Нэгэндэ 49.900 центнер ороoһон хатаагдаһан һаа, мүнөө аймагай совхозууд 50.030 центнер үрэһэ сэбэрлэжэ хатаанхай. Республикада бүхыдөө 91.780 центнер үрэһэнэй ороoһон хатаагдаад байна. Ороoһоной шииг нойтотой тэмсэхэ хүдэлмэри саашадань улам үргэдхэхын тула, тусхай талмай дээрэ тараагдаһан ороoһо дулаан һалхяар үлеэлгэжэ хатааха 51 теплогенератор республикын хүдөө ажахын министерство колхоз, совхозуудта табиһан байгаа. Теэд ажахынуудай агрономууд энэ шухала хэрэгтэ дурагүйгөөр хандажа, дурадхагдаһан теплогенераторнуудай оройдоол 30 ниинь абтаһан аад, гурбаниинь лэ Захааминай аймагай Хамниин совхоздо, Загарайн аймагай Онохойн совхоздо ба Яруунын аймагта ороoһо хатааха хүдэлмэридэ сэхэ хэрэглэгдэнэ.

Гэхэ зуура шииг нойто ехэтэй ороoһо сэбэрлэлгэ зарим ажахынуудта ехээр ундажагайруулагдажа, хүрэнгын ороoһоной халаха, үжэхэ, бурьтаха аюул тохёолдохооршье байна. Тиигэжэ бүхы хаагдаһан үрэһэнэй мини 60 процентнь сэбэрлэгдээ. Хориин, Хэжэнгын, Прибайкалиин, Хяагтын аймагуудай ажахынуудта үрэһэ сэбэрлэхэ хүдэлмэри илангаяа унжагайрна, мүн шанарыньшье бирагүй. Ороoһон муугаар сэбэрлэгдэжэ, томо жэжээрээ еһоор илгагданагүй. Тиимэ ороoһо гүрэнэй инспекцидэ шалгуулхадань, тэрэнь үрэһэнэй тарилгын стандартда хүргэгдөөгүй, элдэб холисоһоо һалгагдаагүй байдаг. Муугаар сэбэрлэгдэһэн, шорой, һолоомонһоо илгагдаагүй үрэһэн ажахынуудта ехэ байһаар. Жэшээнь, республика дотор шалгагдаһан үрэһэнэй 48 процентнь тарилгын шанарта хүргэгдөөгүй, тусхайлан хэлэбэл, энээнэй 7 процентнь шорой һолоомонтой, 18 процентнь гараса мүутай, 34 процентнь шииг нойто ехэтэй байгаа.

Аймагуудта хүрэнгын ороoһоной тарилгын һайн шанарта хэр хүрэһэниие шалгаха хүдэлмэри бүришье муугаар хэгдэнэ. Зарим ажахынуудай агрономууд үрэһэ хүрэнгэдэ хаапан ороoһоёо гүрэнэй инспекцидэ эльгээжэ шалгуулхаяа огто яаранагүй, ямаршье шанартай үрэһэ хааһанаа мэдээгүй, нюдэ балай һуунаар. Хурамхаанай аймагай ажахынууд октябриин 25-най байдалаар нэгэшье центнер хүрэнгын ороoһо шалгуулаагүй.

Ерэхэ жэлэйнгээ ургасын үрэһэ тарилгын һайн шанарта хүргэжэ, нэгэшье грамм гэмтээнгүй хадагалхын тула бүхы шадалаараа оролдохо хэрэгтэй. Тарла сэбэрлэдэг, илгадаг машинануудые тон наринаар тааруулан тодхожо, ороoһононь сэбэрээр гараха, тэрэнэйнь тарилгын шанар 1 дэхи, 2 дохи классһаа доошо бэшэ байхаар болгохо, шииг нойто ехэтэй ороoһо хатаадаг түхеэрэлгэнүүдые дүүрэн хүсэндэнь хүдэлгэхэ байна.

Г МАШКОВИЧ
республикын гүрэнэй үрэһэнэй инспекциин ахамад агроном.

БУЛТАНАЙ ЭРМЭЛЗЭЛЭЭР

Оньһожоруулагдамал «Бурятремстрой» управлениин коллектив арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй эхинһээ һайн үрэ дүнтэйгөөр хүдэлжэ, квартал бүхэнэйнгөө түсэб үлүүлэн дүүргэжэ ябана. Энэ управлениин коллектив юһэ һарынгаа түсэб 100,8 процент дүүргэнхэй юм. Тэдэнэй дундаһаа А. Н. Киреевэй ударидадаг автокрануудай бригадые нэрлэе. Тэдэнэр үнгэрһэн үе соо социалис мүрысөөндэ эрхим дүн туйлажа, КПСС-эй обкомой Хүндэлэлэй грамотаар шагнагдаһан байна. Мүн Г. С. Гаськовой хүтэлбэрилдэг заһабарилгын бригадын гэшүүд ажалай үндэр бүтээсэ туйладагаараа бусадай дундаһаа шалгарна. Коммунис ажалай ударник, «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар шагнагдаһан коммунист Н. Ц. Гармаев социалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлжэ ябадагаараа шалгарна.

Агуу Октябриин социалис революциин 59 жэлэйн хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаһан «Бурятремстрой» управлениин коллектив харгы замай барилгын техникые гүйсэд һайнаар хэрэглэхын, урдаа табиһан даабаряа богони болзор соо дүүргэхын түлөө эрмэлзэнэ.

Н. ХАЗАГАЕВ.

АРБОЛИДААР ГЭРНҮҮД БАРИГДАНА

Шулуутайн леспромхозой Шабарай пунктын хүдэлмэришэдэй ажаһуудаг тосхондо баригдаһан гэрнүүд олоной анхарал татана. Эдэ гэрнүүдэй хананууд модоной зомгоолo, цементтэй худхажа дараад хэһэн хабтагайнуудаар (арболит) баригданхай. Эдэ гэрнүүд халуун ууралаар дулаасуулагдадаг. Үбэлэй шанга хүйтэн аймшагтай бэшэ юм. Арболит хабтагайнууд Хандагатайн леспромхозой доодо складта баригдаһан цех соо бүтээгдэнэ.

Тус цехэй коллектив жэлдээ 20 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрада хүрэхэ арболит хабтагайнуудые бүтээн гаргадаг болохо юм. Мүнөө Хандагатайн, Шулуутайн леспромхозуудай хүдэлмэришэдтэ арболидаар гэрнүүд баригдажа байна. Ойрын жэлнүүдтэ бэшэшье леспромхозуудта иимэ зохидхон гэрнүүд баригдахаар хараалагдана.

В. СТУПИН.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

РСФСР-эй РАЙОНУУДАЙ (МҮН ГОРОДУУДТАХИ) АРАДАЙ СҮҮДҮҮДЭЙ АРАДАЙ ЗАСЕДАТЕЛЬНУУДЫЕ ҺУНГАХА ҺУНГАЛТА ҮНГЭРГЭХЭ ТУХАЙ

РСФСР-эй районуудай, (мүн городуудтахи) арадай сүүдүүдэй арадай заседательнуудай эрхэ түлөөлэлгын 1977 оной январь — февраль һарануудта дүүрэхэеэ байһантайнь дашарамдуулан, России Совет Федеративна Социалис Республикын Верховно Соведэй Президиум иигэжэ тогтооно:

Автономито республикануудай Верховно Соведүүдэй Президиумүүд, хизаарнуудай, областьнуудай, Москва, Ленинград хотонуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүд, автономито областьнуудай, национальна округуудай ажалшадай депутадуудай гүйсэдхэхэ комитедүүд РСФСР-эй районуудай (мүн городуудтахи) арадай сүүдүүдэй арадай заседательнуудай һунгалтые 1977 оной январь — февраль һарануудта үнгэргэхэ болоно.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ М. ЯСНОВ.
РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Х. НЕШКОВ.

Москва, 1976 оной ноябриин 12.

Партийна ажабайдал

КОЛЛЕКТИВЭЙНГЭЭ МАНЛАЙДА

Үйлэдбэриин коллективүүдэй ажабайдалда ехэ нүлөө үзүүлдэг хүсэн — партийна бүлэгүүд мүнөө үедэ яһала олоор бии болгогдоо гээшэ. Энэ ушар коммунистнуудай ябуулдаг хүдэлмэрине гол шэглэлтэй, эмхидхэл һайнтай болгохоһоо гадна, партиин гэшүүн бүхэнэй харюусалгые дээшэлүүлнэ, урдань табигдадаг эрилтые шангадхахада горитой нүлөө үзүүлнэ гэжэ эдэ бүлэгүүдэй хүдэлмэриин дүй дүршэл харуулна.

Манай аймаг соо һү һаалиин олонхи фермэнүүдтэ партийна бүлэгүүд бии болгогдонхой. Загаһатын совхозой Хүсөөтын, Чисааньш совхозой Булагай, Худанай совхозой Улааха-Аралай һү һаалиин фермэнүүдтэ эмхидхэгдэһэн бүлэгүүд эдэнэй дунда онсо шалгардаг байна. Мүнөө Булагай һү һаалиин фермын партийна бүлэг тухай хөөрэжэ үгэхэ һанаатайбди.

Нэн түрүүн эдэ бүлэгүүдэй гол уялганууд тухай хэлэлтэй гээшэ ха. Манай һанахада, коллективэйнгээ гэшүүдэй дунда эмхидхэхы, зоригжуулхы ехэ хүдэлмэри ябуулха ёһотой. Гадна хүмүүжүүлгын ажал ябуулгануудай энэ хүдэлмэритэйнь нягта холбоо барисаатайгаар бэелүүлэгдэхэ байһаниинь элн ааб даа.

Булагай һү һаалиин фермын партийна бүлэг хоёр жэлэй саана бии болгогдожо, бүлэгые хүтэлбэрилэгшөөр аймагай суута һаалишан, Ажалай Улаан Тугай ордентой Хандама Цыдыповна Буянтуева һунгагдаһан байгаа. Үнгэрһэн үе соо тус бүлэгэй гэшүүд яһала ехэ юумэ хэжэ, коллектив соогоо нэрэтэй хүндэтэй болоо. Партиин гэшүүн бүхэнэй харюусалга дээшэлжэ, ниитын хэрэгтэ оруулдаг хубитань горитойгоор нэмээ, тиигэжэ партийна бүлэгэй нүлөөлхы үүргэнь хараа байса дээшэлһэн байна. Энээнһээ уламжалан бүхыдөө фермын ажал эрид һайжараа гэбэл, алдуу болохогүй.

Хараад үзыт даа. Байгша оной арба һара соо 4000 центнер һүн абтажа, жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ 106 процент боложо, үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1908 килограмм һаагдаа. Энээнэй ашаар гүрэндэ һү худалдаха жэлэйнгээ түсэбые байгша оной августын 20-до, һү абалгаар — сентябриин 23-да дүүргэһэн тухайгаа элидхээ бшуу.

Гадна Булагай һаалишадай коллектив аймагай һү һаалиин фермэнүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй эхи табигшад болоо. Харин партгруппорг нүхэр Буянтуева малшадай дундахи мүрысөө үүсхэһэн байха юм. Энэ ушарта партийна бүлэгэй элсүүлхы, эмхидхэхы, зоригжуулхы нүлөөн тоб гэмэ элеэр гаража ерээ. Тиихэдэ партиин гэшүүд-һаалишад өөрынгөө ажал хэрэгээр һайн һайхан үльгэр жэшээ харуулжа, сугтаа хүдэлдэг нүхэдөө дахуулна.

Кабанскын аймагай, Фофановско һү һаалиин фермын һаалишадай гаргаһан үүсхэлые аймагай һаалишадай коллективүүдэй дундаһаа нэн түрүүн дэмжэһэн Булагай малшад арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбһөө гадуур 1350 центнер һү худалдаха дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаһан байгаа. Харин үнгэрһэн арба һара соо 1079 центнер худалдаад байна. Тиимэһээ абаһан уялгаяа дүүргэхэ дүүрэн арга боломжотой. Юуб гэхэдэ, үдэр соо дүн хамта 1000 килограмм һүн абтана. Үнеэн бүхэн дээрэ абаад харахада, 7—7 килограмм болоно.

Һаалишадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй эмхидхэлдэ фермын партийна бүлэг горитой анхарал хандуулдаг. Бүлэгэйнгөө суглаануудта партиина бэшэ һаалишадые ходо урижа социалис мүрысөөндэ. Коллективэйнгээ ажал ябуулгада хабаатай асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсуулхые оролдоно. Жэшээлхэдэ, социалис уялгануудай дүүргэлтэ, һүнэй шанар һайжаруулга, өөрынь үнэ сэнгые бага болголго, үйлэдбэриин культура дээшэлүүлгэ тухай асуудалнууд һүүлэй үедэ үнгэргэгдэһэн суглаануудай үзэмжэдэ табигдаа һэн.

Социалис мүрысөөнэй дүнгүүд табан хоног бүхэндэ нэгэ удаа гаргагдана. Эдэнэй гаргагдамсаар тусхай бюллетень олоной анхаралда табигдадаг. Гадна һаалишан бүхэнэй хэхэ ажал, даабаринь энэ үдэр мэдээжэ болодог юм. Тиихэдээ хүн бүхэнэй арга боломжонуудые хараадаа абадагыень онсо тэмдэглэмээр.

Эдэ бүхы ажал хэрэгүүд партийна бүлэгэй гэшүүдэй хабаадалгагүйгөөр үнгэрдэггүй. Коммунистнууд энээгээр ходо һонирхожо, фермые хүтэлбэрилхэ хэрэгтэ хабаададсана.

Булагай һү һаалиин фермын партийна бүлэг һара, квартал соо дүүргэгдэхээр хараалагдаһан түсэбэй ёһоор ажалаа ябуулна. Тиихэдээ байгша табан жэлэй даабаринуудые дүрбэн жэл хахад соо дүүргэхэ хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулна.

Энээнһээ гадна КПСС-эй XXV съездын, партиин ЦК-гай октябриин (1976 он) Пленумэй, СССР-эй Верховно Соведэй сессиин материалнуудтай коллективэйнгээ гэшүүдые танилсуулха гээшые баһал гол хүдэлмэримнай гэжэ һаалишад-коммунистнууд тоолоно. Тиимэһээ эдэ эрилтэнүүдтэ үндэһэлэн, бүхы ажал ябуулгаяа бэелүүлхые эрмэлзэнэ.

Зүб даа. Партийна бүлэг хадаа ажалша коллективүүдэй эмхидхэхы, зоригжуулхы гол хүсэнүүдэй нэгэн болоно. Хараад үзыт, Булагай һү һаалиин фермын коллектив 1976 оной гурбадахи кварталай дүнгөөр аймагайнгаа МТФ-нүүдэй дунда түрүү һуури эзэлжэ, улаан булан соо табигдахэ эд хэрэгсэлнүүдээр шагнагдажа, фермын коллективэй фото-зураг аймагай газетын хуудаһан дээрэ барлагдаба бшуу.

Һаалишад Е. Н. Глазкова, Н. Д. Лубсандоржиева, Х. Ц. Буянтуева гэгшэд аймагай түрүү һаалишадай дунда оролсожо, абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна.

Эндэ партийна нэгэл бүлэг тухай хөөрэбэбди. Тиихэдээ бүхы ажал хэрэгыень харуулжа шадаагүймнай элн. Тиигэбэ ябашье, үйлэдбэриин шухала асуудалнуудые шиидхэхэ ябадалда партийна бүлэгэй үзүүлдэг нүлөөе харуулхые оролдообди.

Р. ЦЫМПИЛОВ.

ДҮРШЭЛТЭЙ ХОНИШОД

Тээгдэ һууриһаа зүүн хойшоо Хүрбын совхозой гурбадахи отделениин центр болохо Тохорюугта тээшэ зураһан дардам харгыгаар ябахада, һаяхан хуряагдаһан таряалангай нэмжээ поли дээгүүр эндэ, тэндэ һүрэг хонидой, үхэр малай бэлшэхэнь харагдана.

Бидэнэр совхозой эрхим хонишодой нэгэн болохо Нинтоева Дарижаб Базаровнагай отара хүрэжэ, тэрэнэй ажал хүдэлмэритэй танилсажа хөөрэлдэбэбди.

Манай эндэ хүрэжэ ерэхэдэ, холо бэшэхэнэ тунгалаг сэбэр уһатай Хүрбэ голой хойто бэеэр, үндэр шобогор Улаан хадын боорнии полидо Дарижаб абгай хонин һүрэгөө адуулжа ябаба.

Мүнөө энэ абгайтай уулзажа хөөрэлдэхэдэмнай ехэ аятай, түбшэн янзын ёһотойл оролдосотой малшан гэжэ ойлгохоор байба.

— Минии хэжэ бүтээжэрхиһэншье юумэн юуб даа. Би тиимэ баян дүй дүршэлтэй болоодүй, юрын лэ хонишон хүм. Минии ажал хүдэлмэридэ илангаяа мал ажалай мэргэжэлтэд — зоотехнигүүд, ветеринарнууд яһалхан туһа хүргэдэг. Мүнөөшье туһалдаг. Байра байдалнай, малай үбэлдөө эдихэ тэжээл хоолшье олоной хүсөөр бэлдэгдэдэг юм, — гэжэ Дарижаб абгай хөөрэнэ.

Оролдосотой, шударгы бэрхэ хонишон үнгэрэгшэ үбэл хонидоо һайнаар харууһалжа, гарзагүйгөөр ондо оруулаа һэн.

Энэ жэлдэ Дарижаб Базаровна зуун эхэ хонин бүриһөө зуун хурьга абажа үсхөөжүүлээ. Мүн хонин бүриһөө 3,1 килограмм нооһо шалаа. Хурьгадынь һайн, эхэһээнь һалгааха тус бүринь шэгнүүр 22 килограмм болоһон байна. Хүрбын совхозой хонишодой дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимүүдэй ондо оролсожо, абаһан түрүү уялгаяа һайн дүүргэжэ ябана даа.

Намарай сагта Дарижаб абгай хонидоо һайнаар таргалуулхые шээнэ. Тэдэнээ ондо наар оруулхын тула бүхы хүсэ шадалаараа оролдожо, таряалан дээрэ хонидоо садатар болотор адуулдаг, Хүрбэ голой урасхал сэбэр уһаар уһалдаг юм.

Нээрээшье бэлшэжэ ябаһан хонидыень харахада, бүгэдэ тобир тарган, бүмбэгэр нүүд. Тэдэнь ерэхэ жэлэй январь, февраль һаранууд хурьгалхаар үрэжүүлэгдэнхэй. Иимэ һайн шэдалтай хонидһоо хурьга олоор абажа, арбадахи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ ажалай амжалта түйлахань лаатай.

— «Тарган табан хошуу» гэжэ зон хэлсэдэг, тэдэ мартаа таргалһан хүсэ алдахагүй гээшэмнай һ... наар адуулалгын хүсэн, — гээд, Хүрбын совхозой түрүү хонишодой нэгэн Нинтоева Дарижаб Базаровна хөөрөөгөө дүүргээ һэн.

Б. БАЛЬЖИНИМАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хүрбын совхозой түрүү хонишодой нэгэн, ...лагша хонишон Д. Б. Нинтоева.

УРГАСА ОРОЛДОСЫН ХҮСЭНҺӨӨ

Манай ажахын хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд болон хүтэлбэрилэгшэд ниитын адууһа малда тэжээл бэлэдхэхэ асуудалда горитой анхарал хандуулдаг. Совхозоймнай малай ехэнхи бэлшээри Хойморой нуурай намаг зубшанхай юм. Эндэхи ногооной шанар шэмэ ехэ муу, эдинсэгүй байдаг. Мүн үбһэ хуряалгын үедэ бороо ехээр орожо, энэ шухала хүдэлмэридэ нилээд һаад тохёолдуулдаг. Тиимэһээ эндэ бэлэдхэгдэһэн үбһэнэй шанар һанаһанда хүрэдэггүй, муу юм. Эдэ бүгэдые хараадаа абажа, колхозой правлени муу ургасатай газарые хахалжа, силосэй ургамал болон корнеплодуудые ехээр ургуулха талаар ехэ ажал ябуулаа.

Үнгэрһэн 4—5 жэл соо нилээд һайн амжалта түйлагдаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Жэл ерэхэ бүри силостэ ороха ороһото ургамалай, кукурузын болон корнеплодой ургаса дээшэлһэн байна. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ табан жэлэй хугасаа соо дунда зэргээр жэл бүри гектарһаа 570 центнер куузику абтаа.

Манай эндэ куузику 1969 онһоо хойшо тарижа эхилээ юм. Энэ шэмэ ехэтэй ургамал манай эндэхи эрхэ байдалда тааралдаад, аргагүй һайн ургаса үгэжэ, хүн зонине гайхуулаа бшуу.

Би куузику ургуулха ажалда 1970 онһоо хойшо хүдэлжэ байнаб. Хэнэйшье мэдэһээр, энэ ургамалай үндэр баян ургаса абаха гээшэ тон хүндэ хүшэр ажал. Тиимэһээ би куузику ургуулха талаар бэшэгдэһэн номуудые уншажа, ямар сагта тарихаб, ямар үтэгжүүлгэ хэрэглэхэ талаар агротехническэ асуудалнуудые шэнжэлэн үзэхые оролдодогби.

Хэнэйшье мэдэһээр, корнеплодууд үрэжэл ехэтэй, һайнаар элдүүрилэгдэһэн, шиигтэй хүрьһэтэй газарта баян ургаса үгэдэг байна. Мүн баһа наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэдэ онсо анхарал хандуулха хэрэгтэй болоно. Жэл бүри куузику тариха газарай гектар бүхэндэ 90—100 килограмм азотно, 100—120 килограмм калийна, 120 килограмм фосфорно үтэгжүүлгэ оруулнаб. Һүүлэй үедэ куузикугай поли дээрэ наг шэбхэ багаар гаргадаг болооб. Юуб гэхэдэ, шэнэ гаргагдаһан шэбхэһээ буртаг үбһэн, үрмэдэһэн ехээр ургадаг байна.

Куузику хэдэн жэлэй туршада нэгэ поли дээрэ ургуулхада ургасань гансата доошолдог гээшэ. Тиимэһээ энэ ургамал нэгэ поли дээрэ хоёр жэлһээ дээшэ огто тарижа болохогүй. Мүн куузику тарихаһаа урда тэрэ поли дээрээ кукуруза гү, али хартаабха тарихада һайн.

Үнгэрэгшэ жэлдэ бидэ 30 гектар талмайда кукуруза тарижа, тэрэнээ хуряагаад, намарай паар хахалаа һэмди. Хабар болоходо тэрэ полиёо үшөө дахин хүрьһэ урбуулдаггүй плугаар 25—27 сантиметр гүнзэгыгөөр хахалжа, культиваци хээд, тэгшэлээд, куузику тариһан байнабди. Хабарай элдүүрилгэ үрэһэ хаяхаһаа сүүдхэ урид хэхэдэ ургамалай хүгжэлтэдэ һайнаар нүлөөлнэ.

Һүүлэй жэлнүүдтэ манай аймагай сагай уларил ехэ орёо, тогтууригүй болошоо. Хабартаа хүйтэн байна. Тиимэһээ минии һанахада, куузику тариха эгээл таарамжатай саг майн арбанһаа майн хори хүрэтэр болоно.

Бидэ совхозойнгоо агроном Д. С. Осоровтой куузикугай үрэһэ суперфосфадтай холихо гэжэ шиидээд, нэгэ килограмм куузикугай үрэһэндэ тааралдуулан 12 килограмм суперфосфат оруулаабди. Иигэжэ нэгэ гектарта 0,6—0,7 килограмм тухай үрэһэн таригдаа.

Манай эндэ куузику таридаг тусхай сеялкэ гэжэ үгы юм. Тиимэһээ бидэ овощ таридаг СКОП-4,2 түхэлэй түхеэрэлгээр таридагбди. Куузикугай бултайжа эхилхэтэй адли зурууд хоорондын элдүүрилгэ хээд, һая гараһан набшаһануудые хорхой шумуулһаа аршалхын тула ОШУ-50 түхэлэй түхеэрэлгээр дуст сасанабди. Нэгэ гектар талмайда 15—20 килограмм дуст хаягдаха ёһотой. Энэ хүдэлмэри 10 хоноод лэ хэгдэжэ байха болоно. Мүн баһа энэ ургамалаа уһалха хүдэлмэридэ ехэ анхарал хандуулагдана. Үни хада РЖ-1,8 түхэлэй агрегат заһабарилжа, куузикугай зурүудые уһалхаар болгоо һэм. РБ агрегадай хойно 10 мм үргэн штуцернүүдтэй хоолой тодхоһон байнаб. Тиихэдээ штуцернүүдынь сэхэ зурууд тээшэ харуулжа, үзүүртэнь консервын баанхын оёор сооложо, олон нүхэ гаргаад үлгэхэдэ ёһотой уһалууриин түхеэрэлгэ боложо үгэхэ юм. Иигэжэ хэдэн дахин уһалһанай һүүлээр, куузикугай бог үбһэ түүхэ, шоройень обоолхо гэхэ мэтын ажал эхилдэг байна. Энэ хүдэлмэридэ Галбайн һургуулиин 6—8 классай һурагшад нилээд ехэ туһа хүргэдэг. Илангаяа куузику хуряалга дээрэ тэдэнэй хэһэн ажал яһала ехэ. Юуб гэхэдэ, бүхы таригдаһан куузику гараараа һугалжа, нэгэ газарта зөөжэ суглуулха, тракторай тэргэдэ ашаха гээшэ хүндэ ажал ха юм.

Байгша ондо даажа абаһан 20 гектар талмай дээрэһээ түсэбэй ёһоор 7 мянган центнер энэ шэмэтэ ургамал хуряажа абаха даабаряа 12400 центнертэ хүргөөб. Ондоогоор хэлэбэл, гектар бүриһөө 620 центнер гараа.

Энэ хадаа минии эгээл үндэр амжалта бэшэ. Ерэхэ жэлдэ үшөө һайнаар ажаллажа, бүри ехэ амжалта түйлахын түлөө мүнөөнһөө оролдожо байнаб.

С. ГОМБОЕВ,
«Восточные Саяны» колхозой куузикушан.
Түнхэнэй аймаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. Гомбоев.

ЗОРИЛГОМНАЙ ЕХЭ

КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдые сүм бэелүүлхээр зоригжоһон манай колхозой гэшүүд, илангаяа һаалишад, малшаднай аймаг дотор дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ хам оролсожо, һү, мяха болон бусад продуктнуудые улам элбэгжүүлхээр дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаһан юм. Тиихэдээ хамтынгаа суглаан дээрэ малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ зорилгоор бии байгаа арга боломжонуудаа зүбшэн хэлсэжэ, тохёолдоһон дутагдалнуудаа дары усадхахаар шиидэһэн.

Ехэ зорилго хараалһан һаалишаднай зун, намарай үедэ даажа абаһан үнеэдтээ нэмэлтэ тэжээл эдюулжэ, һү ехээр һаахые оролдоо. Эдэнэй хүсэлэл оролдолгын ашаар колхознай байгша оной 10 һарада гүрэндэ һү худалдахаар хараалагдаһан түсэбһөө 100 процент бэелүүлээ. Г. Д. Санзуевагай хүтэлбэрилдэг хоёрдохи отделениин фермын коллектив даабаряа 107 процент дүүргэжэ, урид түйлаһан амжалтаяа улам батадхаба.

Һүүлэй жэлнүүдтэ, илангаяа байгша ондо ажахымнай һаалишад һү һаалияа горитойгоор дээшэлүүлнэ. Тиин жэлэй эхинһээ хойшо гүрэндэ һү тушаалгамнай нёдондонойхиһоо 7 процентээр дээшэлээ. Илангаяа Доодо-Үшөөтэйн фермын һаалишад һү һаалияа бүхы колхозой хэмжээнһээ нилээд ехээр нэмээһэн байна. Тусхайлан хэлэбэл, хэрбээ колхоз дотор энэ хугасаа соо үнеэн бүриһөө 1915 килограмм һүнэй һаагдаһан байбал, дурсагдагша фермын коллектив 2.000 килограммай хилэ үни дабаһан байна. Иигэжэ һү һаалияа дээшэлүүлһэнэй ашаар 200 гаран центнер һү түсэбһөө гадуур һаажа тушаагаа.

Энэ гүүртын коллектив яагаад иимэ ехэ амжалта түйлажа. Лапшино тосхоной үүлтэртэ малай фермые ахибаб гэхэдэ. Доодо-Үшөөтэйн гүүртэдэ ажалладаг һаалишад малаа зоотехническэ заабариин ёһоор харууһалжа, хоорондоо мүрысэн хүдэлмэрилдэг байна. Тиихэдээ илангаяа зунай зулгы дулаанай үедэ үнеэдээ шэмэтэй ногоогоор элбэг бэлшээридэ адуулжа, һү һаалияа заабол нэмээхые оролдодог байһан юм. Нажарай үедэ бага гаргашатайгаар ехэ продукци абахын тула дээрэ дурсагдагша гүүртын үхэршэд үнеэдээ һүниин сагта һэтэ бэлшээдэг байгаа. Гадна хабартаа зуһаландаа нүүжэ ошоһоһоо хойшо талха таряанай зүйл хэршэгдэһэн һолоомонтой холижо ууралда дэбтээгээд, малдаа үгэдэг байһан. Иимэ нэмэлтэ тэжээл сүүдхын хоёр удаа эдюулээд, гурба дахин һааханань, һү һаалинь эрид дээшэлжэ захалаа гэхэ гү, али һаалишаднай зунай 4 һарын туршада үнеэн бүриһөө 1000 килограммһаа дээшэ һү абажа, хараалагдаһан зорилгоёо сүм дүүргээ.

Мүнөө колхозоймнай һаалишад зунай, намарай сагта түйлаһан амжалтаяа үбэлжэлгынһье үедэ арьбадхахын тула горитой оролдолго гаргана. Тиихэдээ намартаа ногооной хагдаржа захалхатай адли үнеэдээ үбэлэйнь байрада оруулжа, шэмэтэй тэжээлээр хооллуулжа захалһан байна. Эдэ үдэрнүүдтэ ажахымнай һаалиин гүүртэнүүдэй үнеэдтэ үдэртэ тэжээлэй 9,2 единицын хэмжээнэй хоол эдюулэгдэнэ гэхэ гү, али үнеэн бүхэндэ 2 килограмм талха таряанай зүйл, хэршэгдэһэн һолоомо, силосһээ гадна, һаагдаһан килограмм һүнэй тоогоор 300 грамм холимог тэжээл нэмэжэ үгэнэ. Фермэнүүдэй һаалишан бүхэндэ нэгэ-нэгэ томо боошхо үгтэнхэй. Энэ амһарта соогоо һаалишад тэжээлээ бүйлүүлжэ малдаа эдюулдэг.

Һүнэй шанар һайжаруулха хэрэгтэ колхозой һаалишад ехэ оролдолго гаргадаг болонхой. Мүнөө һаагдаһан һүнэй 90 процентнь 17—18 градус гашалангиртайгаар тоһоной заводто тушаагдана.

Колхозоймнай фермэнүүдэй коллективэй дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй. Мүрысөөнэй гуримай ёһоор ажалдаа эрхим амжалта түйлагшад моральна, материальна талаар урмашуулагдадаг. Фермэнүүдэй һаалишадай түйлаһан дүнгүүд тэрэ дороо сэгсэлогдожо, олондо дуулгагдадаг.

Мүнөө колхозоймнай һаалишад бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, жэлэйнгээ түсэбһөө гадуур 300 центнерһээ бага бэшэ һү тушааха зорилго хараалаһхай. Теэд энэ зорилгоёо сүм бэелүүлхэ арга боломжо ажахыдамнай бии гээшэ. Тиимэһээ һаалишаднай бии байгаа арга боломжоёо сүм хэрэглэхэ байна.

Ажахымнай фермэнүүдэй һаалишад бултадаа эрхимээр, оролдосотойгоор ажаллана гэхын аргагүй. Жэшээлбэл, Лапшиногой гүүртын коллектив һү һаали дээшэлүүлхэ арга боломжоёо дүүрэнээр хэрэглэнэгүй. Эндэ ажалаинь эмхидхэл һула байхаһаа гадна, зарим һаалишад ажалайнгаа үедэ архидажа курамаа алдаха ябадал али оло гаргана. Гадна гүүртын үхэршэд ямаршье шалтаггүйгөөр ажалдаа гарангүй байжа, зундаа хэды үдэрөөр үнеэдээ бэлшээридэ гаргалгүй. Мүн намартаа малдаа нэмэлтэ тэжээлыень бүйлүүлхэ, бэлэдхэхэ хүдэлмэреэ саг дарынь ябуулаагүй. Мүнөө тус фермын эдэ дутагдалнуудые дары усадхаха талаар зохихо хэмжээнүүд абтажа байна.

Байгша оной зун сагай уларилай таарамжагүй байһанһаа уламжалан, малай тэжээл урда жэлнүүдэйхиһээ тон багаар нөөсэлэгдөө. Гэбэшье мүнөө колхозой гэшүүд тэжээл нэмэжэ бэлэдхэхээр горитой ажал хэнэ.

Колхозой правлени, партком малай үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхын тула һаалишад, малшадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулна, ажалыень һайнаар эмхидхэжэ, социалис мүрысөө дэлгэрүүлжэ байна. Богонёор хэлэхэдэ, арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлые эрхим амжалтаар түгэсхэхын тула бултадаа оролдожо захалаа гээшэ.

Л. МАДАГУЕВ,
Зэдын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ.

ЗАВОДОЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

Улаан-Үдын 11-дэхи ГПТУ дүүргээд, Владимир Щербаков хүүргэнүүдэй түмэр хэрэгсэлнүүдэй заводой инструментальна цехтэ дүрбэдэхи разрядаи фрезеровщигоор хүдэлнэ. Залуу фрезеровщик ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ, хүдэлмэриин сагые хүсэдөөр хэрэглэхэ, продукциин шанарые һайжаруулха хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулдаг юм. Владимир Щербаков коммунис ажалай ударник, цеховой комитедэй гэшүүн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Владимир Щербаков

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Манай зураг дээрэ дү... бэдэхи разрядай газоре... чик, ВЛКСМ-эй гэшү... Владимир Афанасьев... харанат. Тэрэ продук... гаргаха халганайнг... нормо 120 — 130 про... цент дүүргэнэ. Д... дүршэлтэй болоһон ... луу газорезчик хүүрг... нүүдэй түмэр хэрэгс... нүүдэй заводой пролед... дые хабсаргадаг 3-да... цехтэ гурбадахи жэл... хүдэлжэ ябана.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

СОВЕТ-ОРОН: ШЭНЭ ҺОНИН

ОНЬҺОТО ТЕХНИКЭЕЭ ЗАҺАБАРИЛНА

БАРНАУЛ. (ТАСС-ай корр.). Алтайн хизаарай механизаторнууд оньһото техникэеэ заһабарилжа эхилбэ. Гэнжэтэ ба мөөртэ 1500 трактор, бүхы сеялкэнүүдэй, плугуудай, культиваторнуудай дүрбэнэй гурбан хубинь заһабарилагданхай.

Хизаарай ороһо таряа ургуулдаг бүхы районуудта гол шухала түхеэрэлгэнүүдые, хэрэгсэлнүүдые андалдан абадаг пунктууд эмхидхэгдэн байгуулагдаа. Энээнэй ашаар машинанууд улам түргөөр заһабарилагдана. Алтайн механизаторнууд тарилгын оньһон техникые — январиин 1, харин тракторнуудые мартын 20 болотор заһабарилжа дүүргэхые хараалба.

ЕХЭ ҮТЭГЖҮҮЛГЭ ГАРГАНА

ВИННИЦЭ. (ТАСС-ай корр.). Свердловой нэрэмжэтэ химическэ заводой коллективэй даабариһаа гадуур үйлэдбэрилһэн үтэгжүүлгэнүүдэй ехэнхи хубинь энэ жэлдэ газар таряалан дээрэ гаргагдаха юм. Жэлэй эхинһээ хойшо түсэбһөө гадуур 15 мянган тонно монсойлогдоһон суперфосфат хүдөө ажахын ажалшанта эльгээгдэбэ. КПСС-эй ЦК-гай октябриин (1976 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэ харюусан, химигүүд тук улам ехээр үйлэдбэрилэн гаргана. Түрүү технологи нэбтэрүүлһэнэй ашаар эдэнэр продукци үйлэдбэрилэн гаргалгые жэлдээ 50—60 мянган тонноор ехэдхэхэ байна.

ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭ САҺА ТОГТООНО

БАРНАУЛ. (ТАСС-ай корр.). Энэ жэлдэ Алтайда саһан урданайхиһаа һураггүй эртэ ехээр ороо. Тиин олон зуугаад хүн саһа тогтоохоёо хээрэ гараба. Механизаторнууд буразд аа татана, саһа обоолно. Таряалангай захаар хаамал хорео барина. Бордоһо һалхинай үедэ саһан эндэ тогтохо ёһотой. Хүсэтэ «Кировец» тракторнууд олон районуудай колхоз, совхозуудта түрүүшынхеэ хэрэглэгдэнэ.

ОМОЛИ ЗАГАҺАНАЙ ИНКУБАТОРНУУД

ИЗОБИЛЬНЫЙ (Ставрополиин хизаар). (ТАСС-ай корр.). Омоли загаһа үсхэбэрилгын инкубационно түрүүшын түхеэрэлгэнүүд Ставрополиин туршалгын механическа заводһоо Байгал нуурта эльгээгдэбэ. Эдэнэй туд бүхэндэ хэдэн сүүдхын турша соо 3 миллион жараахай гаргажа болоно.

Юрын уһан соохидо ор ходоо, иимэ түхеэрэлгэдэ хэгдэһэн түрьһэнһөө жараахайнууд хэдэ дахин түргөөр томо болгогдодог байна. Уһанай хүйтэн, дулаае, химическэ бүридэлые тааруулан табижа, иимэ инкубаторнуудта элдэб үүлтэрэй загаһа үсхэбэрилжэ болохо юм.

Москвагай «Гидрорыбпроект» гэжэ институттай хамта завод иимэ түхеэрэлгэнүүдые олоор бүтээн гарагаха байна. Иимэ инкубаторнууд һаяар Ураалай, Поволжиин, Приазовиин нуур сөөрэмүүдэй ажахынуудта эльгээгдэхэ.

ГҮРЭНЭЙ ШАНАРАЙ ТЭМДЭГТЭ ХҮРТЭБЭ

УЛЬЯНОВСК. (ТАСС-ай корр.). Хүндэ ба өөрсэ шухаг станогуудые бүтээн гаргадаг заводто хэгдэһэн «6.650» түхэлэй фрезерно өөрсэ шухаг агрегадта Гүрэнэй шанарай тэмдэг олгоогдоо. Мүлилгын, үрэмдэлгын ба бусад хүдэлмэри тон нарин нягтаар бүтээдэг байна. Металл отолдог энэ «комбайн» автомадаар хангагданхай.

НЭХЭГШЭД ҮГЭДӨӨ ХҮРЭНЭ

КИЕВ. (ТАСС-ай корр. И. Глушец). Дарницка торгон бүдэй комбинадай суута нэхэгшэд Л. К. Кондратьева, А. Т. Золотова, П. Г. Волковинская олон станок дээрэ хүдэлхэ мүрысөөнэй үүсхэлшэд болоо һэн. Тиин эдэнэр ажалай ехэ илалта түйлаа. Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ абаһан социалис уялгануудаа эдэнэр болзорһоонь урид дүүргэһэн байна. Тиигэжэ түсэбһөө гадуур 225 мянган метр бүд нэхэһэн байгаа.

Нормын ёһоор 40-нэй орондо тус тустаа 104 станок хангахадаа, урашуул түсэбтэ табан жэлэй хоёр жэлэй даабарие дүүргэбэ. Халаан соогоо 5.267 метр эрхим һайн шанартай торгон бүд нэхэжэ гаргаа. Иимэ ехэ бүтээсэ урдань түйлагдаагүй юм. Нёдондо жэлэйхитэй сасуулбал, ажалай бүтээсэ 1,5 дахин дээшэлээ.

Эдэнэй хүтэлбэрилэгшэ Л. К. Кондратьевагай баян дүй дүршэл ударник эхэнэрнүүдтэ туһалһан байна.

БАМ-ай ШЭНЭ КИЛОМЕТРНҮҮД

НИЯ (Эрхүүгэй область). (ТАСС-ай корр. М. Совенко). Байгал-Амарай түмэр замай баруун участогай барилгашад Ленэ мүрэнһөө зүүлжээ Байгал тээшэ нэмжыһэн замай түрүүшын 100 километртэ түмэр зам табижа дүүргээд, Ния станци тээшэ шэглэбэ. Һүүлшын үеые Социалис Ажалай Герой В. Лакомовой бригада хабсарһан байна. Габшагай барилгын коллективүүд жэлэйнгээ түсэбые болзорһоонь урид дүүргээ. Эдэнэр ажалайнгаа илалтые Агуу Октябриин һайндэртэ зорюулһан байха юм.

Буртаг шэрэнгитэ ой тайга соогуур, хада уула дээгүүр, намаг налхитай газараар зам баригдаа. Хэтэдээ сэбдэг газар, тошон барилгашадта ехэ тойбо татаһан байна. Тиигээшье ...ань, эрэлхэг барилгашад үсэд нэтэрүү, ухамай һүбэлгэн байжа, амжалта түйлаба. 12 миллион кубометр газар малтагдаа, Ленэ, Таюра, Ния мүрэнүүд дээгүүр ехэ хүүргэнүүд баригдаа.

…ХИН ХЭРЭГҮҮДЫН ҺАЙШААМА

Уоян, Северобай[…] тосхонуудай соёлой […]д нээгдэһээр жэл[…]югүй һаа, яһала ябуулна.

[…] Северобайкальск[…] гэһэн дуу, хүг[…]самбль эмхидхэгдэ[…]гистраль» гэжэ нэ[…]бригада амжалта[…]худэлнэ. Үхибүүдэй […]-Кибальчиш» гэ[…]һайханай клуб бай[…]. Энэ байшангай […]тараи, зүжэгэй, […]ужогууд эмхидхэг[…]

[…] байшангуудта […] лекци уншуу[…] һонирхолтой уул[…] эмхидхэгдэдэг. […]амтануудта хү[…] олоор суглар[…]. Мүнөө жэл тэдэнэр […] В Севастьянов[…]нторнууд А. Ос[…] Б Фиготинтой, […] «Телеграф» ан[…], Воронежһоо айл[…] «Весна» гэһэн бүл[…]тистнартай, Улаан[…] олон тоото зохёохы […]улагшадтай уулза[…]. Ганса улаан[…]пүүлшын юһэн һа[…]да 143 зүжэг, 118 […] БАМ-ай барилга[…]улаа. 50 мянга […] тэдэнэрэй бэлиг […] танилсаа.

[…]иловай нэрэмжэтэ […]ай, М. Хангало[…]этэ нютаг ороноо […] музейн хүдэл[…] нүүдэл выставкэ […] заншалтай боло[…] зурагай выставкэ, […] арбан долоо дахин […]һан байна. Уран […] харуулхаһаа […]шад зохёохы […]улга тухайгаа хөө[…]усство тухай лекци уншадаг юм. «Агуу Илалтын 30 жэлэй ой», «Декабристнууд манай хизаарта», «БАМ бариһан нютагшни» гэхэ мэтын түүхэ болон нютаг ороноо шэнжэлһэн экспозици М. Хангаловай нэрэмжэтэ музейн хүдэлмэрилэгшэд барилгашадта дурадхаһан байна.

ЛВРЗ, авиазавод, мяхаконсервын комбинат болон бусад предприятинуудай уран һайханай ансамбльнууд БАМ-ай барилгашадтай нягта барисаатай болонхой.

Северобайкальскын соёлой байшанда һаяхан кинофотоклуб байгуулагдаа. Гүс клубай гэшүүд БАМ-ай барилга тухай, түрүү барилгашад, тэдэнэрэй ажабайдал, амаралта тухай кинолетопись бүтээхэ зорилготой юм. Энэ клубай ажалые СССР-эй Журналистнуудай холбооной гэшүүн И. Н. Селиванова хүтэлбэрилнэ. Тиихэдэ Зүүн-Сибириин соёл культурын институдай студентнэр клубта туһаламжа үзүүлнэ.

Т. И. Плюснинагай хүтэлбэри доро Северобайкальскын соёлой байшанда хүүгэдэй сектор һонирхолтой ажал ябуулна. Үхибүүдэй драмкружок хоёр зүжэг габижа, түрэлхидөө ехэтэ баясуулаа. Хүүгэд сугларжа, һонин ном сугтаа уншадаг, уншаһанаа шүүмжэлжэ хөөрэлдэдэг заншалтай. Зундаа түрэл нютагаараа аяншалдаг юм. Совет хуули, гуримтай һайнаар танилсуулжа, журам дээшэлүүлхын үүргэтэйгөөр эмхидхэгдэһэн «Шит и меч» гэһэн клубта һурагшад олоор ябадаг болоо. Партиин, совет хүдэлмэрилэгшэд, юристнууд энэ клубай гэшүүдтэй уулзажа, хүмүүжүүлгын ажал ябуулна. Харин эхин классуудай һурагшад «Мальчиш-Кибальчиш» гэһэн клубта хүдэлмэришэд болон мэргэжэлтэдтэй уулзажа, агуу барилгын ажалтай танилсадаг юм. Зүгөөр үхибүүдые зүжэг, наадаар һонирхуулаагүй һаа, дурыень ээлхэдэ хүшэр. Тиимэһээ эндэ «Мальчиш-Кибальчиш» гэһэн зүжэг табигдаба. Басагад медсестра боложо наададаг, харин хүбүүд наадан һэлмээр Кибальчиш мэтээр «сагаантангай» дайлалдадаг. Мүн үхибүүдтэ зорюулагдаһан тусхай фильмүүд харуулагдана.

Соёлой байшангуудай гол зорилго хадаа партиин XXV съездын шиидхэбэринүүдые үргэн ниитэдэ нэбтэрүүлхэ ажал болоно. Энэ зорилго бэелүүлхэ уялгатай саг үргэлжын лектори эмхидхэгдэнхэй. Тэрэнэй хүдэлмэридэ барилгын хүтэлбэрилэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадажа, арад зондо ажалай амжалтанууд, түсэбүүд тухай хөөрэжэ үгэнэ. Мүн хүдөөгэй интеллигенци түс лекториин эдэбхитэн болонхой. «Нижнеангарсктрансстрой» трестын парткомой секретарь В. П. Фадеев, райкомой парткабинедые даагша Е. А. Шинкаренко, экономист И. М. Приказчиков болон бусад съездын шиидхэбэринүүдые хүдэлмэришэдтэ тайлбарилха зууратаа, жэшээнүүдые БАМ-ай барилгатай холбожо, ойлгосотой баримтануудые шагнагшадта дурадхадаг. «XXV съезд залуушуулые хүмүүжүүлхэ тухай», «XXV съездын удха шанар тухай» гэхэ мэтын асуудалнууд лекториин гол анхаралда абтанхай.

Соёл культурын арадай университет һаяар нээгдэхэнь.

Северобайкальск тосхонон библиотекэдэ уншагшадай тоо олошорно. Хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд библиотекын тусхай совет эмхидхэжэ, номоор барилгашадые улам һайнаар хангаха ажалда туһална. Жэлэй эхинһээ 20 мянган хэһэг ном уншагшадта тараагдаһан байна. Барилгашадай байдаг холын участогуудта түс библиотекэ филиалнуудтай юм. Жэшээнь, Хойто-Муйска тоннелиин зүүн порталда байрладаг хүдэлмэришэд, Янчукан болон Даван тосхонуудаихид. «ЛенБАМстрой» трестынхид, «Магистральный» катерай матросууд дуратай номоо уншаха арга боломжотой.

Богонихон болзорой туршада тус библиотекын совет яһала ажал ябуулаа. Уншагшадтай хоёр зуу гаран уулзалганууд, номуудай викторинанууд гэхэ мэтын хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэһэн. Нютагай радиогоор библиотекарьнууд шэнэ номууд тухай хөөрэжэ үгэхэ зуураа, уншагшадые библиотекэдээ уридаг. «Агуу барилгын түүхэ», «Ленинэй ажал ябуулга тухай» гэһэн номуудай выставкэнүүд уран һайханаар шэмэгдэнхэй юм.

Барилгашадта мэргэжэлтэдтэ аша туһа болохо тусхай брошюра, ном, мэдээсэлнүүд библиотекэһээ бусад филиалнуудта саг үргэлжэ эльгээгдэдэг болоо.

Шэнэ Уоян тосхоной соёлой байшанда мүн совет эмхидхэгдэнхэй юм. Эндэхи агитбригада барилгашадта оло дахин концерт харуулһан байха. Һайн дуранай артистнар инженер Т. Рычкова, сантехнигүүд А. Песков, Ю. Алексеев, модошон В. Пушкарев, механик Б. Григорьев гэгшэдэй бэлигтэй байһаниие тэдэнэрэй дуу, хатар гэршэлнэ. «БАМ-76» гэһэн дуунай фестивальда хабаадалсаһан тухай агитбригадын хүтэлбэрилэгшэ Борис Григорьев ингэжэ хэлэнэ.

БАМ

МҮНӨӨНЭЙ АГУУ БАРИЛГА

— Тында гэжэ шэнэ городто тус фестиваль үнгэрөө. Бэлигтэй дуушад угаа олон байгаа. Анар 30 гаран ансамбль түрүү һууриин түлөө мүрысөө ха юм. Гэбэшье, манай дуушад олондо һайшаагдаа.

Соёл культурын ажал Шэнэ Уоянда һайжарна гэхэдэ алдуу болохогүй. Агитбригадаһаа гадна «Театр миниатюр» эмхидхэгдээд, түрүүшынгээ зүжэгүүдые харуулжа эхилээ. Духовой оркестр болон балетдэ дуратайшуулай наадаха, хатарха кружогууд олоной дура татана. Саг үргэлжэ лекци уншагдана. Энэ соёлой байшанда ороходошье сэдьхэлдэ һаруул мэдэрэл түрэдэг. Гоё һайханаар шэмэглэгдэһэн байшанда «Мүнхэ габьяагай тэмдэгүүд», «Эхэ ороной залуу ээзэдби» гэхэ мэтын стенднүүд анхарал зээлдэг. Шэнэ Уоянай хүдэлмэришэдэй бүхы коллективүүдтэ зорюулагдаһан фотомонтаж байшангай фойе шэмэглэнэ.

— Ажалша зоной амаралтые удхатай, һонирхолтой болгохын түлөө бүхы хүсэ шадалаа үгэхэеэ оролдонобди, — гэжэ соёлой байшангай директор Н. Щелканова хэлэнэ.

И. ПОПОВ.
КПСС-эй Буряадай обкомой инструктор.

…урганай һүүлээр. Байгал дээрэ

…МЭЛ ЗАНШАЛТАЙ

[…] дээрэ гурбадахи […]илна. Хүхэ са[…] хөөһэтэн муш[…]ээлиг шулуун […] хүүенэ. Хэдэн […] буунуудай нэер[…]ндал далай һүр[…] хүнхинэнэ. Энэ […]ал дээгүүр тамар[…], далайн эрьедэ […] аймшагтай шэн[…]игтэ ажаһуудаг […]а хэрэгтэй ашаа […] катернууд дүрбэ[…] Баргажанай ада[…]ьдэ миин байна. […] үшөө хэды үдэр […] Хэды үдэр миин […]һашадта хэрэг[…] ойрын үдэрнүүд[…]хэл еһотой бэшүү.

[…]ай адагай зага[…]инадай ахамад ин[…] Е. Степанова Хүр[…]о зүбшөөл үгэбэ. […] зүйлнүүдые, бэ[…] тээһэн, хүнүү[…]һан катер хүүен […] байгаа далайн […] эсхэн, Хүрбэ[…] зорижо гараба.

[…] 180 километр […] еһотонбди. Да[…], һалхинай гал[…] соо катерай […]ианашьегүй. Бага[…] мэтээр катеры[…]һоо долгин дээ[…] гамгүйгөөр шэдэ[…]

[…] улам шангадана. […] захалба. Той[…] харагданагүй. […] сүхэлтайгаар, са[…] долгеор кате[…]шэдэнэ. Долгиндо […] сүхэршэһэн хү[…]хан һуунад. Ка[…] капитан А. В. […] Баргажанайнгаа […] гэжэ шиидэбэ […] сагаан долгидые […] катернай эрьел[…]. Эгээл энэ үедэ […] инженер Тамара […] Степанова каюта[…] капитанда ду[…]шье хэлэһыень […] аргагүй. Капита[…]райнь хубхигар […]обо. Хүрбэлиг […]алгаяа үргэлжэ[…] захирһан байгаа […]алхин нэгэ һула[…] шангадана, хүнэй […]ан мэтээр гэн[…]

[…]ипрогой хажуу[…]бди. Урдамнай […]ал харагдаба. Кэ[…] ябаһан хүнүүд […]үйнүүд. Матро[…]и Ильиных, Лео[…] гэгшэд далайн […]раашье һаа, сан[…]нүүдые хүндэ[…] гэхэ юм. Нимэл зоригтой, хүхюу зантай зон лэ далай дээрэ тамардаг, ямаршье бэрхэшээлнүүдые зоримгойгоор дабадаг гэжэ ойлгоо һэм.

Найман часай туршада далай дээгүүр тамарһанай удаа Чивыркуйн тохойдо хүрэжэ ерэбэбди. Эндэ аали намдуу. Урдамнай үшөө хоёр катер тамаржа ябана. Эдэ катернууд хэдыдээ бидэниие хүсэжэ гараһан байба хаб?

— Энэ катернууд бүри үглөөгүүр гараһан юм. Бидэнэр эдэниие хүсэжэ ерэбэбди, — гэһэн харюу дуулахадаа баясаа бэлэйб.

Хүрбэлигэй хүн зон катернуудай ерэхэдэ ехэл баясаба. Олооросо угтажа гараба. Газетэ, журнал, бэшэгүүд. Эдеэ хоолой зүйлнүүд. Загаһашадта хэрэгтэй гүльмэ, губшуур, элдэб зүйлэй оньһон техникэ, хэрэгсэлнүүд буулгагдажа захалба. Чивыркуйн тохойн ноирмо эрье хүнүүдэй шаг шуулан, энеэдэ зугаа, хөөрэлдөөнһөө һэргэшэбэ. Зарим ашаагаа Хүрбэлигэй пирсэдэ буулгаад, загаһа үсхэбэрилгын завод ошожо, катераа зогсообобди. Эндэ шэб харанхы. Электрын гал носоногүй. Загаһа үсхэбэрилгын заводой хүдэлмэришэд бидэниие угтаба.

— Дизель моторнай эбдэршоо. Энээнһээ болоно харанхыгаар һуунабди, — гэжэ хэлэбэ.

— Хамаг асуудалнуудые үглөөдэр шиидхэхэбди. Ошожо амарая, — гэжэ Т. Е. Степанова дурадхаба.

Наратай дулаахан намарай үглөө. Далайн эрьедэ загаһашад сугларанхай гүльмэ, губшууряа хатаана. Загаһа үсхэбэрилдэг заводой басагад цехүүдэйнгээ сонхонуудые шэрдэжэ, гоёоно. Зарим загаһашад баржаһаа нүүрһэ буулгажа тухашарна. Тамара Ефимовна Степанова загаһашадтай адли ажалайнгаа үдэрые эхилбэ. Дизельнэ двигатель заһабарилжа байһан хүдэлмэришэдтэ ошобо. Запчастьнууд дуталдана. Хүн үсөөдэнэ. Энээнһээ болоно заһабари нобшо удаанаар хэгдэжэ байна бшуу. Загаһанай түрьпэ инкубаторто хэхэ саг орожо ерэнхэй. Электрын галай элшэ хүсэн хэрэгтэй. Тамара Ефимовна хүдэлмэришэдтэй һайса хөөрэлдэбэ.

— Яһала оролдожо хүдэлөөт. Ехэ юумэ хэһэншье байнат. Ойрын үдэрнүүдтэ комбинадайнгаа бүлэг слесарьнүүдые танда туһалалсахыень эльгээхэбди, — гэжэ Т. Е. Степанова зайлбо[…] рилагшадта хандан хэлэбэ.

Тамара Ефимовна Степанова олон хүнүүдтэй уулзажа хөөрэлдэнэ. Тэрэ тэбдэнэ яаранагүй, хоолойгоо шангадханагүй. Хамаг асуудалнуудые зүб уруунь, байра дээрэнь шиидхээдлиинэ.

Һаяхана сад-ясли бариганхай. Мүнөө 17 үхибүүд саадта ябана. Эдэ саадые эдеэ хоолой зүйлнүүдээр, мебелеэр, нааданхайнуудаар хангаха хэрэгтэй бшуу даа. Эдэ бүхы асуудалнуудаар комбинадай главна инженер Т. Е. Степанова һонирхоно, блокнот соогоо олон юумэ тэмдэглэжэ абана.

Олонхи асуудалнууд шиидхэгдэбэ хэбэртэй. Бидэнэр катертаа һуужа, Баргажанай адаг тээшэ зорижо гарабабди. Тамара Ефимовна Степанова капитантан зэргэлээд юуншьеб даа тухай хөөрэлдэнэ.

Һалхи шуурган дундуур далайн долгинһоо айнгүйгөөр Хүрбэлиг ерээ. Иимэ зоригтой хүн олон хүдэлмэришэдһөө бүридэһэн бүхэли коллективые хүтэлбэрилнэ. Хаана бэрхэшээлнүүд гаранаб Т. Е. Степанова хүрөөд лэ байдаг. Шадаха зэргээрээ туһалдаг.

— Консервэ хэдэг заводые шэнэдхэн барая һэмди. Эндэ Т. Е. Степановагай оруулһан хубита ехэ юм, — гэжэ комбинадай инженер Г. С. Кокорина хэлэнэ.

— Комбинадаймнай оньһон тухеэрэлгэнүүд хуушаранхай. Гэбэшье үдэр һүниггүй ашаглагдажа, продукци гаргаха даабари үлүүлэн дүүргэгдэнэ. Оньһон тухеэрэлгэнүүдые саг болзоо соонь, һайн шанартайгаар заһабарилха хэрэгтэ манай ахамад инженер Т. Е. Степанова ехэ туһалдаг, — гэжэ Баргажанай адагай загаһанай комбинадай мастер П. Н. Башаров томоотойгоор хэлэнэ.

Тамара Ефимовна Степанова загаһашадаи бүлэдэ гүрэһэн. Далай дээрэ загаһа бариха хүнгэн бэшэ ажал һайн мэдэдэг. Дээдэ эрдэмтэй. Комбинадайнгаа ажал хүдэлмэри эмхидхэхэдээ бэрхэ юм. Тиимэһээл хүдэлмэришэдэйнгөө дунда тон хүндэтэй.

Баргажанай адагай загаһанай комбинадай коллектив арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлнэ. Эндэ Т. Е. Степановагай хубита бии гэжэ һанагдана.

Б. БУДАЕВ.

СОВЕДҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ

НИИТЫН ЖУРАМ
улам бэхижүүлхэ

«КПСС-эй XXV съездын шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан, аймагта социалис зөөри хамгаалха ба хуули сахилгые һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» асуудал Хурамхаанай аймсоведэй юһэдэхи сесси дээрэ зүбшэгдөө.

Совет хуули, ниитын журам сахилгаар аймаг доторзарим тэды хэмжээнүүд һүүлэй үедэ бэелүүлэгдэһэн байбашье, юрэнхы дээрээ энэ шухала хүдэлмэри һулаар ябуулагдана гэжэ аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ депутат **И. Г. Иванов** сесси дээрэ хэһэн элидхэл соогоо тэмдэглэһэн байна. Сомоной, сельскэ Соведүүдэй зарим гүйсэдкомууд, ажахын хүтэлбэрилэгшэд, ниитын эмхи зургаанууд ажалшадай дунда хүмүүжүүлгын, соёл болбосоролой хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулна, архидалгатай һулаар тэмсэнэ.

Гүрэнэй, кооперативна зөөридэ эзэн бусаар хандаха ушар үзэгдэнэ. Ажахынуудай зарим хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэдэй даажа байһан ажалаа һулаар эмхидхэһэнһээ болоно, үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ аймагай колхоз, совхозуудта адууһа мал олоор гарзалаа. Урда жэлэй алдуу эндүүһээ зүб тобшолол хэжэ, мүнөө жэлэйнгээ үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэхын тула колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд болон мэргэжэлтэд өөһэдынгөө харюусалга дээшэлүүлхэ зэргэтэй гэжэ тэмдэглэгдээ.

Колхозой Устав хазагай руулжа, үмсэдөө олон хони, үхэр, гахай барижа, тэдэнээ ниитын тэжээлээр эдеэлүүлхэ ушар олоор дайралдана. Иимэ баримтанууд шалгалтаар элирүүлэгдэнхэй. Жэшээнь, Хурамхаанай совхозой хонишон Б. Ш. Раднаев 8 үхэр, олон гахай, хони үмсэдөө барижа, совхозой 80 центнер үбһэ, 900 килограмм комбикорм эдюулһэн байна. Тэрэнь гүйсэд элирүүлэгдэжэ, совхоздо тэжээлэйнь сэн мүнгөөрнь бусаагаа. Дэрээнэй совхозой үхэршэн Г. О. Цыденов БАМ-ай 140-хи мехколоннын шофер Г. В. Старковтой хамта совхозой хашараг алажа эдиһэнээ баригдаад, гэм зэмэеэ амасаа.

Худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин һуладаһанһаа болоно, Хурамхаанай райподо үнгэрэгшэ болон мүнөө жэлэй туршада 56701 түхэригэй дутагдал хэгдээ. Хурамхаанай, Һахалиин, Могойтын, Гааргын худалдаа наймаанай нэгэдэлнүүдэй зарим наймаашад наймаанай гурим эбдэнэ.

Хуули, журам сахиха хэрэгтэ арадай дружинанууд ехэ үүргэ дүүргэдэг гээшэ. Аймаг дотор 12 дружина байгуулагданхай. Хурамхаанай электросетиин, уһалууриин системын, сомсоведэй, холбооной таһагай дружинанууд графигай ёһоор дежурладаг. Зүгөөр коммунальна предприятиин комбинадай, «Бурводстройн» ПМК-гай, Хурамхаанай совхозой арадай дружинанууд имагтал саарһан дээрэ тоологдодог юм.

Нүхэдэй сүүдэй үүргэ ниитэд ехэ байха ёһотой. Һахалиин сельсоведэй дэргэдэхи нүхэдэй сүүд һууринай ажаһуугшадай хуули журам эбдэһэн нэгэшье ушар миин орхидоггүй, заатагүй хаража үзэдэг. Архидадаг, хэрүүлтэй бүлэнэрые хиналтада абадаг, нүхэдэй сүүдэй гэшүүд саг үргэлжэ эдэ бүлэгүүдые эрьежэ байдаг. Харин «Сельхозтехникын» отделениин, 8-хи СПТУ-гай, «Бурводстройн» ПМК-гай, Гааргын совхозой коллективүүдэй нүхэдэй сүүдүүд һулаар хүдэлнэ.

Элидхэлэй һүүдээр депутадууд үгэ хэлэбэ. Арадай хиналтын аймагай комитедэй түрүүлэгшэ депутат **Х. А. Бадмаев** ажахынуудта, эмхи зургаануудта оньһон техникэ эзэн бусаар ашаглагдана гэжэ шүүмжэлэл хэбэ. Хүдөө ажахын зэр зэмсэгүүд хайша хэрэг хаягдана, һайнаар хадагалагданагүй. Шэнэ техникэ, запчастьнууд оройдоошье ашаглагдангүй хэбтэһээр, һүүлэй һүүлдэ металломдо тушаагдана. Аймагта ерэһэн тарянанай 8 комбайнай зарим узелынь дутуу асарагдаһан байжа, ямаршье туһагүй хэбтэнэ. Ажахыда хэрэггүй 30 мянган түхэригэй элдэб запчасть Гааргын совхоздо бии. Оньһото техникэдэ хайша хэрэг хандаһанай, машина трактор гэмтээһэн, эбдэһэнэй түлөө хэншье харюусалгада хабаадуулагданагүй. Энэ мэтээр гүрэнэй зөөри үригдэнэ. Иимэ ябадалда эсэс табихаар болонхой.

БурАССР-эй прокурор **Б. Ц. Цыденжапов** сесси дээрэ үгэ хэлээ. Зүбшэгдэһэн асуудалаар сесси дэлгэрэнгы шиидхэбэри батала абаба.

Д. САНДАНОВ.
манай корр.

ТҮРЭЛХИДЭЙ АНХАРАЛДА

ЗУРГААТАЙҺАА НОМ ҮЗЭХЭДЭНЬ...

АРБАДАХИ табан жэлэй турша соо арадай гэгээрэлэй талаар бэелүүлэгдэхэ зорилгые КПСС-эй XXV съезд ингэжэ тодорхойлоо һэн: «Бүгэдэ ниитын уялгата дунда һуралсалые улам саашань хүгжөөхэ, залуу хүн бүхэниие дунда һургуулитай болгохо, коммунис ёһоор хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие улам бүри һайжаруулха, илангаяа залуушуулые ажалда дуратайгаар хүмүүжүүлхэ...»

Манай Коммунис партиин болон Совет правительствын зүгһөө арадай гэгээрэлые хүгжөөхэ асуудалда саг үргэлжэ анхарал табигдажа байдагын бултанда мэдээжэ. Жэшээнь, «Хүдөөгэй юрэнхы эрдэмэй һургуулиин ажабайдал болон хүдэлмэриие саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд тухай» тогтоол 1973 ондо КПСС-эй Центральна Комитет, болон СССР-эй Министрнүүдэй Совет баталан абаһан байгаа. Тэрэ тогтоол соо ингэжэ хэлэгдэнэ: **«Хото хүдөө хоёрой онсо илгаае ойрын сагта усадхаха хэрэгтэ хүдөөгэй юрэнхы эрдэмэй һургуулинууд тон ехэ үүргэ дүүргэхэ болоно. Мүнөө үедэ хүдөөгэй һургуулинуудта 22 миллион үхибүүд һурана, тобшолон хэлэбэл, манай гүрэн дотор һурадаг һурагшадай хахадынь гээшэ. Манай совет һургуулинууд хүдөөгэй һурагшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ талаар горитойхон амжалтануудые түйлажа байдагынь бултанда мэдээжэ...»**

Һүүлэй жэлнүүдтэ хүдөөгэй буряад һургуулиин ажабайдалда ехэхэн хубилалтанууд болоо. Нэгэдэхеэр, 1974 оной сентябриин нэгэнһээ бүхы буряад һургуулинуудай дэргэдэ бэлэдхэлэй классууд нээгдэжэ, зургаа наһатай үхибүүд һурагшадай тоодо оруулагдажа, һуража эхилээ һэн.

Мүнөө жэлдэ зургаан наһатай 2500 гаран үхибүүд түрүүшынхиеэ һургуулиин богоһо алхан, партада һууһа, һурагшын нэрэ зэргэтэй болобо. Тиимэһээ тэдэнэй ажабайдалда угаа харюусалгатай алхам хэгдэбэ.

ҺУРГУУЛИДА түрүүшынхеэ һурахаяа ороһон үхибүүд үдэр бүриин анхарал доро байха болоно. Бэлэдхэлэй классай һурагшад һургуулиин эгээл уужам, һаруул, дулаан, наранай элшээр элбэг класста таһалга соо хэшээлнүүдээ үнгэргэхэ ёһотой. 1975—1976 онуудай һуралсалан жэлдэ хүдөөгөөр ябажа харахадамнай, олонхи һургуулиин багшанар болон түрэлхид бэлэдхэлэй классуудта анхаралаа саг үргэлжэ табидаг байна. Жэшээ болгон, Сэлэнгын аймагай һургуулинуудые дурдая. Харганаагай дунда һургуулиин бэлэдхэлэй классай һурагшад бултадаа хүүгэдэй саадта байгаад, номоо үзэнэ. Ингэжэ саадта байгаад, ном үзэхэдэ, үхибүүдтэ яагаа зохид гээшэб! Саадта байһан үхибүүд хэшээлэй һүүлээр үдэрэй хоол эдеэд, удаань амардаг, унтадаг. Тэдэнэр үдэшэ болотор хүмүүжүүлэгшын хүтэлбэри доро сэнгэнэ, наадана ха юм.

Түнхэнэй, Хориин, Хэжэнгын, Захааминай аймагуудта бэлэдхэлэй классай һурагшадые саадта байлгаха асуудал урагшатайгаар шиидхэгдэнэ. Үшөө тиихэдэ зарим һургуулинуудай дэргэдэ һунаагдаһан үдэртэй бүлэгүүд эмхидхэгдэнхэй. Тиимэ бүлэгүүд Сэлэнгын аймагай һургуули бүхэндэ бии юм.

Загастайн, Жаргалантын, Юрөөгэй болон бусад һургуулинуудай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн бүлэгүүд һайнаар хүдэлнэ. Үхибүүдынь үглөөгүүр саадта сугларжа, үглөөнэй хоол эдеэд, хүмүүжүүлэгшынгээ хүтэлбэри доро һургуулидаа ошодог. Хэшээлнүүдэй дүүрэхэлээр, саадтаа ошожо, үдын хоол эдеэд, сэбэр агаарта наадаад, унтажа амардаг, үдэшэлэн аба эжынгээ ажалһаа ерэхэдэ, гэртээ харидаг. Ингэжэ бэлэдхэлэй классай һурагшадые һунаагдаһан үдэртэй бүлэгүүдэй тоодо оруулхада, тон зохид. Тиимэ бүлэгүүд зарим газарта, илангаяа эхин һургуулинууд шадар үшөө бии болгогдоодүй. Ушар иимэһээ бэлэдхэлэй класста һуража байһан үхибүүдтэ түрэлхидэй зүгһөө анхарал табигдаха болоно.

ХАМАГАН түрүүндэ зургаа наһатай үхибүүд үдэрэй гуримые тон нарииваар сахиха ёһотой. Энэ хэрэгтэ түрэлхидэй анхарал тон хэрэгтэй болоно ха юм.

Үхибүүд саг болзортоо унтаха (үдэшын 9 сагта), нэгэ сагта унтарһаа бодохо (үглөөнэй 7 сагта гү, али 7 саг 30 минутада). Һурагшад үдэр һургуулиһаа ерээд, нэгэ часай туршада 12-һоо 1 саг хүрэтэр) унтаха ёһотой. Гэрэй даабари үгтэдэггүй, тиимэһээ тэдэнэр сүлөө сагаар элбэг байха болоно. Сүлөө сагыень зүбөөр үнгэргэхэ тон шухала гээшэ. Энэ хэрэгые түрэлхид лэ эмхидхэхэ ёһотой.

МҮНӨӨ үеын түрэлхид үхибүүдэйнгээ һуралсалда туһаламжа үзүүлжэ шадаха гү? Шадахал даа! Нэгэ нимэ жэшээ абаад харая: хэрбээ 1939 ондо нэгэ мянган түрэлхидэй оройдоо 108-ниинь дээдэ, дунда болон бэшэ һургуулитай байгаа һаа, мүнөө нэгэ мянган түрэлхидэй 610-ниинь дээдэ, дунда болон найман жэлэй һургуулитай болонхой. Гайхамшагта хубилалта болоо ха юм. Гушаад жэлэй туршада дээдэ болон дунда һургуулитай хүнүүдэй тоо аяар 5 дахин олошорһон болоно.

Зарим һургуулинуудай багшанар түрэлхидтэй тон нягта холбоотойгоор хүдэлдэг. Жэшээнь, Улаан-Үдын, Сэлэнгын, Хэжэнгын аймагуудта түрэлхидэй зүгһөө үхибүүдэй һуралсалда, илангаяа бэлэдхэлэй классайхидта анхарал саг үргэлжэ табигдадаг. Түрэлхидэй үүсхэлээр олохон һургуулинуудта үхибүүдэй нааданхайнууд худалдагдажа абтаад, бэлэдхэлэй классуудта бэлэглэгдэһэн байдаг. Тэдэ наадан хайнууд угаа ехэ хэрэгтэй ха юм: зургаа наһатай үхибүүдэй наадаха дуратайнь мэдээжэ, тиимэһээ һуралсалай программын эрилтээр багшанар хэшээлдээ элдэб янзын нааданхайнуудые хэрэглэжэ, үхибүүдэй аман хэлэ хүгжөөхэ хүдэлмэри ябуулдаг. Үхибүүд хэшээлэйнгээ забһарташье наадаха юм. Тиимэһээ бэлэдхэлэй класста элдэб янзын гоё нааданхайнууд олоор хэрэгтэй болодог. Тиихэдэ түрэлхид анхаралаа энэ асуудалда табижа, гэртээшье олон нааданхайнуудтай болохоёо оролдохо зэргэтэй.

ҮХИБҮҮДЭЙ һуралсал, илангаяа хүмүүжүүлгэ ном уншалгаһаа дулдыдадаг юм гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Хүдөөгөөр ябаад харахадамнай, зарим һургуулиин, илангаяа эхин класста һурадаг үхибүүд ном багаар уншадаг гү, али оройдооошье уншадаггүй байба. Энэ тон шухала асуудалда багшанар, олонхи түрэлхид анхаралаа оройдооошье табинагүй гэжэ сэхэ руунь хэлэлтэй. Гол шалтагаанинь юуб гэхэдэ, һургуулиин библиотекэдэ багшуулай уншаха зохид номууд үсөөн байдаг, илангаяа буряад хэлэн дээрэ хомор. Теэд библиотекэдэ зохихо ном үгы гээд, үхибүүдтэ ном уншуулангүй байлтай гү? Үгы ааб даа, яажашье болохогүй гээшэ. Ондоо арга боломжонууд бии ха юм: нэгэдэхеэр, гэртээ библиотекэтэй болохо, түрэлхид өөһэдөө оролдожо илангаяа үхибүүдэй уншаха номуудые суглуулха. Үхибүүдэй уншаха номууд буряад хэлэн дээрэ һүүлэй жэлнүүдтэ яһала олоор хэблэгдэдэг болонхой бшуу.

Хоёрдохёор, зарим багшанар түрэлхидэй аша туһаар класстаа өөрынгөө библиотекэ эмхидхэдэг. Энэ хэрэгые тон һайшаамаар. Класстаа библиотекэтэй байхада һайн ха юм. Багшынгаа хүтэлбэри доро зургаа наһатай үхибүүд ном уншажа һураха аргатай байна. Энэ асуудал шиидхэлгэдэ түрэлхидэй туһаламжа аргагүй хэрэгтэй.

Зургаа наһатай үхибүүд һургуулида ерэхэдээ, ном уншажа һураагүй байдаг. Энэшье ойлгосотой. Теэд үхибүүнэй өөрөө уншажа үшөө һураадүй байхадань, тэрэнэй түрэлхид, аха эгэшэнэрынь һонин номуудые тэдэнэртэ саг үргэлжэ уншажа үгэхэ уялгатай.

ҮНГЭРЬЭН һуралсалай жэлдэ нэгэдэхи классай һурагшад һуралсалай предмедүүдые (математика, физическэ культура, хүгжэм, зураг, гарай ажал) ород хэлэн дээрэ үзэһэн байна. Үхибүүдые нэгэдэхи класста ород хэлэн дээрэ һургажа эхилһэн ушарые зүбөөр ойлгохо хэрэгтэй: бэлэдхэлэй классай һурагшад түрэлхи хэлэн дээрээ хэшээлнүүдээ үзэдэг.

Нэгэдэхи классай һурагшадые ород хэлэн дээрэ һайнаар һургажа байһан багшанар республика доторнай олон. Жэшээнь, Санжиева Ч. Д. (Аргада), Сандакова Р. М. (Ацагад), Цыдыпова Х. Б. (Хэжэнгэ), Сыденова В. Д. (Оронго), Пурбуева Д. Б. (Доодо-Ивалга), Ванданова Г. Д. (Ивалга) болон бусадай нэрэнүүдые дурдажа боломоор.

Дээрэ дурдагдаһан багшанарай һурагшадынь ород ба буряад хэлэнүүдээр, бэшэшье предмедүүдээр һайн бэлэдхэлтэй байһанаа харуулаа. Илангаяа ород хэлэн дээрэ уншаха, хэлэхэдээшье бэрхэнүүд болонхой. Тэдэ багшанарай дүй дүршэлтэн танилсаад байхадаа, ниимэ тобшолол хэгдэһэн байна: һуралсалай жэлэй эхиндэ нэгэдэхи класста һуралсалай предмедүүдые түрэлхи хэлэн дээрэ заажа эхилһэн аад, саашадаа һурагшадай бэлэдхэлэй шанарһаа болоно, холимог хэлэн дээрэ хэшээлээ үнгэргэдэг. Һурагшадай ойлгоогүй юумэнүүдые түрэлхи хэлэн дээрээ тайлбарилжа үгэдэг. Һуралсалай жэлэй хоёрдохи хахадһаа хойшо хэшээлээ ород хэлэн дээрэ үнгэргэдэг, хаа-яа түрэлхи хэлэн дээрэ ойлгуулжа үгэдэг.

Ингэжэ эхин классуудта һуралсалай предмедүүд ород хэлэн дээрэ үзэгдэдэг болоошье һаа, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри түрэлхи хэлэн дээрэ ябуулагдана, саашадаашье ябуулагдаха болоно.

Үшар тиимэһээ түрэлхи хэлэ заалгада буряад һургуулинуудта анхарал ехээр табигдаха ёһотой. Үргэжэ ябаһан залуу үетэниие түрэлхи хэлэндэнь дуратайгаар хүмүүжүүлхэ гээшэ тон шухала. Түрүүшынхеэ һургуулида ерэһэн үхибүүн гансал түрэл хэлэн дээрэ эрдэмэй дээжэ «а» үзэгтэй танилсажа эхилдэг шүү. Тэрэнэй хүгжэлтэ ба хүмүүжүүлгэ түрэлхи хэлэнһээ дулдыдана. Түрэл хэлэнэйнгээ аша туһаар залуу хүн бүхэнэй хүлынь дүрөөдэ, гарынь ганзагада хүргэгдэнэ гэжэ хэлэбэл буруу бэшэ.

ТҮРЭЛХИ хэлэеэ тоодоггүй гү, али хэрэгшээдэггүй ябадал зарим нэгэн гаргадаг. Нэгэ нимэ жэшээ дурдая. Минии танил нэгэ бүлынхид Түнхэнэй аймагай Гүб Хэрэн һууринда ажаһуудаг. Тэдэнэй хүбүүн арбадахиие дүүргээд, Ленинградай техническэ дээдэ һургуулида һурахаяа ороһон байгаа. Теэд тэндэнь уданшьегүй залуушуулай КВН болобо. Тэрээндэ хабаадагша бүхэн өөрынгөө түрэлхи хэлэн дээрэ шүлэг уншаха гү, али дуу дуулаха ёһотой байба. Тэрэ танилаймни хүбүүн түрэл хэлэеэ мэдэхэгүй дээрэһээ, дуулажашье, шүлэг хэлэжэшье шадаагүй.

Нүхэдэйнгөө урда нюураа һайса улайһан байгаа хашзунай амаралтада тэрэ хүбүүмнай гэртээ ерээд, намайе түрэлхи хэлэндэмни һургаагүйт гэжэ аба, эжыгээ ехээр лэ мохооһон, зэмэлһэн юм.

Түрэл хэлэн тухайгаа манай элитэ уран зохёолшод сэсэн мэргэнээр хэлэһэн байха. Жэшээнь, Николай Дамдинов «Түрэл хэлэн, түрэһэн дайда» гэжэ шүлэг соогоо ингэжэ хэлэнэ:

Түрэл хэлэн
түрэһэн дайда хоёроо
Түби дээгүүр
хаанаш яба —
мартахагүйш!
Энэ хэлэн дээрэ
эхээ нэрлээлши
өөрөө,
Энэ дайдаар
нюсэгэн хүлөөрөө
гүйгөөш.

Түрэл хэлэн тухайгаа бэшэшье арадай уран зохёолшод хүнэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэмөөр хэлэһэн байдаг. Жэшээнь, Дагестанай элитэ поэт, Социалис Ажалай Герой Расул Гамзатов «Минии Дагестан» гэжэ шүлэг соогоо ингэжэ хэлэнэ:

Хэрбээ маргааша түрэл
хэлэнэйнгээ мартагдаха
болоо һаань,
Хэнһээшье урид би
үхэхөөр бэлэнби!

Манай Эхэ орон дотор коммунизм байгуулхын тула эрдэм һургуулитай, коммунис үзэл бодолтой, ажалда дуратай, шэнираг элүүр бэетэй хүнүүдые хүмүүжүүлхэ зорилго совет һургуулиин урда табигдаад байна. Энэ тон харюусалгатай зорилгые бэелүүлхэ хэрэгтэ багшанарай болон түрэлхидэй үүргэ тон ехэ гээшэ.

Д. ОШОРОВ,
национальна һургуулинуудай эрдэм шэнжэлэлгын институдай Буряадай филиалай научна хүдэлмэрилэгшэ.

УКРАИНЫН ССР. Оройнмнай эгээн һайхан хотонуудай нэгэн болохо Киев жэл бүри улам үргэн ехэ болоно байнхан. Днепр мүрэнэй үндэр эрьедэ һууринжаһан эртэ урдын түүхэтэй энэ хотын захаар шэнэ байшангууд ербылдэн бодоно. Арбадахи табан жэлдэ киевэйхидтэ жэл бүри 1 миллион 300 мянган дүрбэлжэн метр байрын гэрнүүд үгтэхэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Русановка гэһэн шэнэ район харуулагдана.

ТАСС-ай фотохронико.

Уласхоорондын шэнжэлэл

США-гай ЗАСАГАЙ ҺЭЛГЭЛТЫН ҮЕ

Американ Холбоото Штадуудта ноябриин 2-то президентын һунгалтын болоһоной һүүлээр засагай һэлгэлтын үе захаланхай. Энэ үе соо Дж. Фордоор толгойлогдоһон республиканска партиин правительство һунгалта дээрэ илалта туйлаһан демократическа партиин түлөөлэгшэ Дж. Картерта засагай хүтэлбэриие дамжуулан үгэхэ юм. Шэнээр һунгагдаһан президент ерэхэ жэлэй январиин 20-до тушаалдаа һууха, тэрэ болотор шэнэ правительство бүридхэхэ, гүрэнэй аппарадай хэдэн зуун тушаалда хүнүүдые томилон табиха болоно. Эгээл шухалань юуб гэхэдэ, гадаадын ба дотоодынгоо политикын гол хараа шугам тодорхойлхо хэрэгтэй. Дж. Картерай толгойлжо байһан бүлэг Вашингтондо штабквартираа тогтоогоод, эдэ зорилгонуудаа бэелүүлжэ эхилэнхэй.

Оронойнгоо шэнэ хүтэлбэриин хараа бодолые тодорхойлхо зорилготой политическэ шэнжэлэгшэд мүнөө һунгагдаад байһан президентынгээ, мүн тэрэнэй советнигүүдэй хэлэһэн үгэнүүдые анхарал ехэтэйгээр ажаглажа байна.

Минии правительствын дотоодын политикын гол шухала зорилгонууд юун байхаб гэбэл, хүдэлмэригүйдэлгын асуудалнуудые шиидхэлгэ, валютын сэнгэй уналгые тогтонижоруулга, энергетическэ шэнэ политика зохёолго, налог таталгын ба социальна тэдхэмжын гуримда хэгдэхэ реформо гээд һунгалтын һүүлээр хэһэн түрүүшынгээ пресс-конференци дээрэ Дж. Картер үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэһэн байна.

Гадаадын политика тушаа хэлэхэдээ, энэ үедэ түрүүн байһан правительствын хараа шугам үргэлжэлүүлхэб гэжэ мэдүүлээ.

Бидэнэр амгалан байдалай түлөө саг үргэлжэ оролдохобди гэжэ өөһэдынгөө саг үргэлжын союзнигууд болон хани нүхэдые, тэрэшэлэн бидэндэ эсэргүү байдаг хүсэ ехэтэйшүүлые. мүнөө хани ёһоной харилсаатай байһан Советскэ Союзые ба Хитадай Арадай Республикые ба бусад бүгэдые би найдуулха байнаб. Бидэнэр бүхы оронуудтай тогтууритай харилсаа байгуулхые саг үргэлжэ оролдохобди.

Картерай хэлэһэн эдэ үгэнүүдые тайлбарилха зуураа. Американ хэблэл нимэ хараа бодолыень һайшаан дэмжэжэ, США ба СССР хоёрой хоорондохи харилсаануудые гуримшуулга, тэдэниие һайжаруулха оролдолго — мүнөө сагай эрхэ байдалай табижа байһан тон шухала эрилтэ мүн гээд тэмдэглэнэ. «Шахардуу шанга байдалые һулаpуулха ба стратегическэ буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалга хизаарлаха тушаа Советскэ Союзтай шэнэ хэлсээ баталхын тула хэмжээ ябуулгануудые түргөөр абаха хүсэлэнтэй байһанаа Дж. Картер эли тодоор ойлгуулба» гээд «Нью-Йорк таймс» газетэ бэшэнэ.

Эдэ мэдүүлгэнүүдэй бодото дээрээ бэелүүлэгдээд байгаа һаа, гансахан СССР ба США-гай арадуудай бэшэ, харин бүхы дэлхэйн арадуудай аша туһада, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал тогтоолгын аша туһада харюусама үйлэ хэрэг болохо һэн.

РАСИСТНУУД ӨӨҺЭДЫГӨӨ ЭЛИШЭЛНЭ

Баруун оронуудай пропагандын бидэндэ ойлгуулхые оролдожо байһанай ёһоор, шунахай расист байһан Ян Смит хубилан түрөөд, Родезиин африкан угсаатанда хуулита эрхэ сүлөөень олгохын түлөө оролдогшодой нэгэн болоогүй аабза?

Үгы даа, тиимэ юумэнэй болоогүйе һүүлэй үдэрнүүдэй үйлэ хэрэгүүд гэршэлэн харуулна. Зүгөөр, тохёолдоһон эрхэ байдалай, нэн түрүүн Зимбабвиин арадай национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй амжалтануудай хашалтаар Ян Смит Женевэ ошохо баатай болоо. Тэндэ ошохо зорилгонь юун байгааб гэхэдэ, Родезидэ гүрэнэй засагай хүтэлбэриие энэ ороной бодото арадай түлөөлэгшэдтэ дамжуулан үгэхэ тухай асуудал зүбшэн хэлсэхэ конференцидэ хабаадалга. Гэбэшье Смит тус асуудалаар африканецуудта огто таарахагүй американ-англиин түсэб ябуулха зорилгоор тус хэрэгэй шиидхэбэриие хойшо татажа захалаа. Тодорхойлон хэлэбэл, энэ асуудалай шиидхэбэриие үшөө хоёр жэлээр хойшонь татаха, тиин энэ үе соо орон доторнь отогой угсаатанай удамаршадаар толгойлогдоһон, арад зондоо үнэн сэхэ бэшэ, харин монополинуудта бэеэ худалдаһан правительство байгуулха зорилготой. Зимбабвиин национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй делегадууд расистнуудай удамаршын хорото хараа бодолые таажа, расистнуудай журам түргөөр усадхажа, олонхи африкан хүн зоной засаг тогтоохо талаар тодорхой асуудал конференци дээрэ зүбшэн хэлсэхэ эрилтэ табяа бшуу.

Урагшагүй һэдэлгэһээнь ямаршье үрын гарахагүй байһаниие ойлгоходоо Смит «һайхан сэдьхэлэйнгээ» багые хуу татажа хаяад, олоной хараһаар байтар Женевэһээ гүйжэ арилаа. «Ямар нэгэ аша үрын туйлагдаха байгаа һаа», конференцидэ бусажа ерэхэб гэжэ тэрэ һэнгэргүйгөөр мэдүүлһэн байна.

Конференци дээрэ түрүүлэгшэ байһан Англиин правительствын түлөөлэгшын зүбшэгдэхэ асуудалда ашатай туһатай юушье хээгүй, харин Смидэй һэнгэргүй бардам ааша гаргаха ябадалдань туһалһанда политическэ байдал шэнжэлэгшэд анхаралаа хандуулна.

Дар-Эс-Саламда һаяхан үнгэргэгдэһэн уулзалга дээрэ Танзаниин, Анголын, Замбиин, Ботсванай ба Мозамбигай хүтэлбэрилэгшэд расистнуудай хорото ябуулгануудта, тэдэниие үмөөрэн дэмжэдэг баруун оронуудта шанга харюу үгөө. Зимбабвиин патриодуудай, тэрэшэлэн дэлхэйн түрүү үзэлтэй бүхы хүсэнүүдэй оролдолгоор шахардуу байдалай ба ээрхэг түримхэй ябуулгын гуламта болоһон Англиин колони — Родези заатагүй сүлөөлэгдэхэ гээд тэрэ уулзалга дээрэ абтаһан мэдүүлгэ соо хэлэгдэнэ.

ФУНТЫН ҮНЫЕ ҮРГЭХЭ ҺЭДЭЛГЭ

Промышленна талаар хүгжэнги капиталис оронуудта үнгэрһэн неделидэ Англиин фунт стерлингын хуби заяан тушаа хэлсээн болоо. Нииитын дэлгүүрэй оронуудай финансын министрнүүд Брюссельдэ үнгэргэгдэһэн ээлжээтэ сесси дээрээ «эдэгэхээ болиһон ужаг үбшэнтэй» фунтые зүбшэн хэлсээ, баруун оронуудай түбэй банкнуудай эрхилэгшэд Швейцариин Базель хотодо сугларжа, Англиин стерлингын ядару байдалда ороһые баһа зүбшэбэ.

Англиин фунт стерлинг «хүндөөр үбшэлэнхэй», зүгөөр һая наһада заһархагүйгөөр. Һүүлэй жэлнүүдтэ тэрэнэй үнэ сэн унажал байна. Октябриин 25-най понедельник Англиин национальна валютада «харанхы» понедельник болоо. Энэ үдэр хонжоо наймаанай хойшолонгһоо боложо, фунт стерлингын үнэ үзэгдөөгүй ехээр унаа. 1971 онойхитой сасуулбал, фунтын үнэ аяар 50 шахуу процентээр унаа.

Валютын биржэ дээрэ үнэеэ гээлгээр «рекорд» харуулхаһаа гадна, Англиин фунт стерлинг Американ доллартой зэргэсэхэ, капиталис оронуудай дэлгүүр дээрэ гол валютануудай нэгэн байха шадалаа алдаа.

Фунт стерлингын ядуу байдалда ороһоной шалтагаан юуб гэхэдэ, оронойнь экономическа ургалта һула, ажалшадай хүдэлмэригүйдэлгэ, эд бараанай, эдеэ хоолой үнэ сэнгэй ходо дээшэлжэ байһан ушар болоно. Богонёор хэлэхэдэ, Англиин экономикын ута унжагай кризистэ ороод байһанай үрэ дүн болоно. Зүгөөр гансахан Англиин бэшэ aаб даа.

Капитализмын уласхоорондын ажахын харилсаануудай бүхы системэ гүнзэгы кризистэ абтанхай. Хүгжэлтэ түгэс капитализмын экономикын кризистэ ехээр нэрбэгдээд, һулараад байхада адли тэгшэ бэшэ хүгжэлтын хуули ёһоной хойшолонгууд эли тодоор харагдана.

Эдэ бүхы ушар шалтагаанууд дээрэһээ капитализмын валютна системын тогтууригүй байһан харагдана.

Имагтал ангиингаа уг зорилгые хараада абан, баруунай эгээл баян гүрэнүүд уласхоорондын валютна фондоор Англида 3,9 миллиард доллар урьһаламжа үгэхэ гэһэн шиидхэбэри абаа. Энэ урьһаламжые ямар бусаалтатайгаар табиха тухай хэлсээн мүнөө Лондондо үнгэргэгдэжэ байна. Энэ хэлсээнэйнь юугээр дүүрэхэнь үшөө мэдэгдэнэгүй. Лаб ойлгосотой юумэн гэхэдэ, баруун оронуудай промышленно-финансова ээдбаяшуулай Англиин фунт стерлингын үные үргэхэ зорилгоор хэһэн хэрэгэй түлөө нэн түрүүн тус ороной ажалшадай налог түлэлгөөр харюусахань мэдээжэ.

В. ЧУКСЕЕВ,
А. ОСИПОВ,
С. СТОКЛИЦКИЙ.
(ТАСС).

ДҮРШЭЛӨӨ ХАЛАН АБАЛСАА

Хяагта хотын соёлой ордон соо классическа, дүрэ булялдалгын болон буряад барилдаанай онол аргануудые аймагай залуушуулда харуулха зорилгоор һонирхолтой мүрысөөн болобо. Тиин Улаан-Үдэ хотоһоо ерэһэн «Урожай» бүлгэмэй, аха дүү Монголой Арадай Республикын Сэлэнгын аймагай бүхэшүүл барилдаанай һайн техникэ, дүршэл харуулжа, суглараагшадай анхарал татаба.

Республикын «Урожай» бүлгэмэй түрүүлэгшэ, СССР-эй спортын мастер В. Е. Гармаев манай Эхэ орондо, мүн республика доторнай бүхэ барилдаан хэр зэргэ ургажа байһан тухай тобшо тэдыгээр хөөрэжэ үгөө. Удаань КПСС-эй райкомой пропаганда, агитациин таһагые даагша П. А. Полынцев, ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Валерий Гулгонов гэгшэд айлшадаа амаршалхадаа, барилдаанай гоё һайхан техникэ харуулхыень уряалаа.

Барилдаан түлэг дундаа орожо, илалта туйлаһан бүхэшүүл суглараагшадай зүгһөө нэрьемэ альга ташалгаар угтагдана. Плангаяа Хяагтын түлөөлэгшэд Иннокентий Филиппов, Валерий Дашиев, СССР-эй спортын мастер Илья Гармаев гэгшэдэй шадамар бэрхээр барилдадаг болоһониинь олоной зүгһөө һайшаагдаба. Мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн бүхэшүүлдэ Хүндэлэлэй грамота, бэлэгүүд барюулагдаа.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Мүрысөөнэй судьянар. 2. Бүхэшүүлэй тулалдаан.

А. СУРМАЧАН
фототекст.

Хилын саанаһаа
Телефон телеграф радио

НЬЮ-ЙОРК

ВЬЕТНАМ АРАДАЙ ҮНДЭҺЭН ЭРХЭНҮҮДЫЕ ДЭМЖЭХЭ

ТАСС

Вьетнамай Социалис Республикые ООН-до абаха тухай асуудалые зүбшэн хэлсэлгээ Аюулгүйн Совет һэргээбэ. СРВ-е ООН-до абалгын Зүүн-Урда Азида, бүхы Ази түбидэ эб найрамдал саашадань бэхижүүлхэ, уласхоорондын харилсаа хүгжөөхэ арга олгохо байһаниинь дамжаггүй гэжэ үгэ булялдаата хөөрэлдөөнэй түрүүшын үдэр элирхэйлэн харуулһан байгаа.

Вьетнамай Социалис Республикые ООН-до абалгые Советскэ Союз эрид шууд дэмжэдэг байгаа, саашадаашье дэмжэхэ юм гэжэ СССР-эй түлөөлэгшэ М. А. Харламов үгэ хэлэхэдээ мэдүүлбэ. Уласхоорондын эб найрамдал, аюулгүй байдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ вьетнам арадай айхабтар ехэ үүргэ дүүргэһые, өдэнэй тэмсэлдэ, ажал хүдэлмэридэ бидэнэй һанал нэгэтэй байһые лэдэрһэн ушар болоно. Ёһотойл интернационализмын бата бэхи үндэһэ һуури дээрэ харилсаа холбоогоо тогтоодог манай бүхы түүхын бодото байдалһаа энэ үндэһэтэй юм гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

ЛИССАБОН

ПОРТУГАЛИИН КОММУНИСТНУУДАЙ СЪЕЗД

ТАСС

Португалиин Коммунис партиин VIII съездын гурбадахи үдэр партиин гол шухала документнүүдые — ПКП-гэй ЦК-гай тезисүүдые. тоосоото элидхэлые зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлһэн байгаа. Делегадууд үгэ хэлэхэдээ, оромнай хүшэр бэрхэшээлтэй зорилгонуудые шиидхэхэ зэргэтэй гэжэ тэмдэглээ.

Съезд тогтоол нэгэн дуугаар баталан абаба. «Аграрна реформо хадаа Португалиин революциин туйлалтануудай эгээл гол шухала зорилгонуудай нэгэниинь болоно» гэжэ тэрээн дотор тэмдэглэгдэнэ.

НЬЮ-ЙОРК

Кипрэй асуудалые үнэн зүбөөр шиидхэхэ

ТАСС

ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXXI сесси зүблэхэ зүйлэйнгөө гол шухала асуудалые — Кипр тухай асуудалые зүбшэн хэлсэжэ дүүргэбэ.

Ямаршье бүлэглэлдэ хабаададаггүй бүлэг оронуудай оруулһан тогтоолой түлөө 94 делегаци дуугаа үгэһэн байна. Энэ тогтоолой үндэһөөр, Кипрэй Республикын бэеэ дааһан байдал хангаха, газар дайдынь бүрин бүтэн байлгые туйлаха, ямаршье бүлэглэлдэ хабаадахагүй гэһэн тэрэнэй политикые хүндэлхэ, гадаадын бүхы сэрэгүүдые Кипрэй газар дээрэһээ дары түргөөр гаргаха гэжэ хараалагдана.

Кипрэй асуудалые үнэн зүбөөр, болохотой рүүнь шиидхэхэ шухала. «Арал дээрэ гадаадын сэрэгүүдэй байһанһаа, харин зарим хүсэнүүдэй хорото муухай ябуулгануудһаа уламжалан, национальна уршэг түбэгтэ ороһон Кипрэй арадта нүлөө ехэтэй туһаламжа үзүүлхэ гээшэ ООН-ой уялга болоно», — гэжэ Кипрэй Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр И. Христофидис мэдүүлбэ.

ВАРШАВА

ХАНИ БАРИСААМНАЙ БАТА БЭХИ

ТАСС

ПОРП-ын ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Э. Герек түрүүтэн ПНР-эй партиино-гүрэнэй делегациин хани ёһоной албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ошоод байлга Польшын хэблэлэй гол анхаралда байһаар.

Хани ёһоной хэрэгээр ошоһон ушарынь шухала удхашанартай хэрэг боложо, түүхэдэ орохо юм гээд «Трибуна люду» газетэ бэшэнэ. Польско-совет харилсаа холбоон хоёр ороной, социалис хани нэгэдэлые бэхижүүлгын, Европо болон бүхы дэлхэй дээрэхи эб найрамдал хангалгын аша туһада харюусана.

Польшын ба Советскэ Союзай хоорондохи харилсаанай үндэһэ һуури бата нэгэдэлһээ эхитэй гээд, Катовицка «Панорама» газетэ бэшэнэ.

Польско-совет холбоо барисаан уласхоорондын оршон байдалда ехэ удха шанартай байна гэжэ «Жиче-Варшавы» газетэ тэмдэглэнэ. Э. Герегэй, Л. И. Брежневэй хоорондо болоһон уулзалганууд, хөөрэлдөөнүүд хоёр ороной арадуудай, хоёр партиин хоорондохи хани барисаанай бата бэхи байһые элирхэйлэн гэршэлбэ.

РИМ

РИМДЭ БАЯРАЙ СУГЛААН БОЛОБО

ТАСС

«Итали — СССР» гэжэ бүлгэмэй 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан эндэ болобо. Римэй демократическа олониитын түлөөлэгшэд, парламентын депутадууд ба правительствын гэшүүд, эрдэм наука болон соёл культурын ажал ябуулагшад, политическэ партинуудай түлөөлэгшэд тэрээндэ хабаадаа.

«Итали — СССР» гэжэ бүлгэмэй хүтэлбэрилхы комитедтэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй эльгээһэн амаршалгын бэшэгые, мүн 30 жэлэй ойтойнь дашарамдуулан, тэрэниие Арадуудай хани барисаанай орденоор шагнаһан тухай мэдээсэлые суглараагшад нэрьемэ альга ташалгаар угтаба.

Гадаадын оронуудтай хани барисаа, соёлой харилсаа холбоо тогтоодог совет бүлгэмүүдэй холбооной делегациин толгойлогшо, ССОД-ой Президиумэй түрүүлэгшэ, СССР-эй Верховно Соведэй депутат З. М. Круглова СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй үмэнэһөө «Итали — СССР» гэжэ бүлгэмдэ Арадуудай Хани барисаанай орден барюулба.

КЛАССҺАА КЛАССТА

Футбол

«А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг СССР-эй зургаан зонын командануудай дунда түгэсхэлэй уулзалга үнгэргэгдэхэ болобо. Өөһэд өөһэдынгөө зонодо түрүү һуури эзэлһэн зургаан командын футболистнууд сооһоо эрхимлэжэ гараһан гурбан командань ерэхэ жэлһээ «А» классай нэгэдэхи бүлэгэй футболистнуудтай наадаха болоно. Эдэнэрнай хэд бэ гэхэдэ, Ланчхутиин «Гурия», Янгиерэй «Янгиер», Ленинградай «Динамо», Пятигорскын «Машук», Свердловскын «Уралмаш», Кривой-Рогой «Кривбасс» командынууд болоно.

СССР-эй футболой федераци эрхимлэгшэдые тодоруулхын зорилгоор жэрэб үнэргэбэ. Тиин эдэнэр гурбан бүлэг боложо хубаараад, хоорондоо хоёр-хоёр уулзалга үнгэргэхэ болоно.

Манай Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын футболистнуудай дундаһаа түрүү һуури эзэлжэ гараһан Свердловскын «Уралмаш» команда Ланчхутиин «Гурия» командатай түрүүшынгээ наада үнгэргэхэдөө 0:0 тоотойгоор тэнсэһэн байба.

Тиин эдэ хоёр ... дунда удаадахи ... шүүжэ гараһан ... ерэхэ жэлдэ «А» к... гэдэхи бүлэгтэ ор... болоно. Бусад ко... «Янгиер» — «Дина... 1:1, «Машук» — ... —1:0, тоотойгоор т... гээ уулзалга дүүрг...

«А» классай нэгэ... лэгэй футболистну... да үнгэргэгдэһэн ... нааданай дүнгөөр ... «Нефтчи» команда... рүү һуури эзэлжэ, ... жэлдэ дээдэ класс... листнудтай наад... олобо. Харин байгш... биража наадангүй, ... нэй таблицада һүү... ри эзэлһэн Кр... «Кубань», Ригын ... Нальчигай «Эльбру... данууд «А» класса... бүлэгһөө гаргагда... ерэхэ жэлэй на... «А» классай хоёрд... гэй футболистнууд... шадалаа туршалса... Эдэнэрэй һурида ... хоорондоо түгэсхэл... үнгэргэжэ байһан ... зонын гурбан команд... болистнууд орохо б...

Манай ...

РИНГ ДЭЭРЭ—ЭДИРШҮ...

Агууехэ Октябриин 59 жэлэй ойдо зорюулагдажа, хүбүүдэй дунда боксоор Буряадай АССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн боложо дүүрэбэ.

11 аймагай, спортын бүлгэмэй, клубай 122 эдир хүбүүд энээндэ хабаадаа.

Урда үдэрнүүдтэнь тус тустаа хоёр илалта туйлаһан Цырендаша Цыбенов (Захаамин), Борис Зориктуев (Хори) гэгшэд 40 килограммай шэгнүүртэ түгэсхэлэй мүрысөөндэ уулзаба. Тиихэдээ ана-мана тулалдаа, гэбэшье Б. Зориктуев арга хабаараа нүгөөдэһөө булюу байжа, Буряадай АССР-эй чемпион болоо.

Удаадахи уулзалгань мүн лэ һонирхолтой байба. Эндэ Олег Сониев (ДСШ) Захааминһаа ерэһэн Ц. Цыреновые диилэһэн байна. Илагшань наадана гоё һайхан шадабари харуулаа.

50 хүрэтэр килограммай шэгнүүртэ Рабдан Дареев (Захаамин) һалгайбша, дүршэл шадабаритай, бар хүсэтэй, һайн бэлэдхэлтэй боксёр боложо ябаһанаа харуулба. Эдир хүбүүн 17 уулзалгаһаа 14-дэнь илаһан байха юм. Тэрэ Баяр Нимаев (Сэлэнгын аймаг) Зорик Цыренжапов (ДСШ) хоёрые тогтоон торгонгүй диилээ.

52—54 килограммай шэгнүүртэ Улаан-Үдын хүүгэдэй спортын һургуулиин нүрагша Игорь Ма... түгэсхэлэй наадан... хадаа. Бэшүүрэй ду... гуулиин 8-дахи ... рагша Алдар Цы... ев нюдэ шоургүй со... дуу гаргаһан байна ... дэнь харюугай ... хэжэ, очконуудые ... һаар шүүһэн байгаа ...

Бусад шэгнүүрн... Родионов, Н. Кар... Базаров, С. Болонев ... даев, А. Гульков, ... нов, Р. Дышенов, Б. ... жапов, В. Хамаг... Икс. Б. Дондоков ... сад илаба.

Хорин аймага... лагдамал команда... рынь СССР-эй спор... тер Д. Д. Бабудори... очкотойгоор нэгэд... эзэлээ. Захааминай ... эдир боксёрнууд — ... республиканска ... спортын һургуулиин ... лэгшэд 3-дахи һуур... раба.

Б. Зориктуев, О... — һайн дүршэл ... тай байһанай, Г. Д... Гульков илалта ту... сэл эрмэлзэлтэй ... түлөө шангуудта х...

Һурагшадай ... ралтын үедэ эд... дунда боксоор Эрх... болохо зонын м... хабаадаха суглу... команда бүридүү...

Б. М. ЖИГЖИТ...

ТОБШОХОНООР

□ РОССИИ залуу спортсменүүдэй дунда дүрэ булялдалгын барилдаагаар «Буревестник» бүлгэмэй түрүү һуури эзэлхын түлөө Карачаево хотодо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ манай багшанарай институтай студентнэр амжалта туйлаба. Жэшээнь, хоёрдохи курсын студент Цыден Гулгенов түгэсхэлэй уулзалга дээрэ залуушуулай дундаһаа ороной чемпион, СССР-эй спортын мастер Насрулла Насретдиновые очкогоор диилэжэ, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна. Сэхыень хэлэхэдэ, манай барилдаашан чемпионуудтайл барилдахадаа, тэдэнээ ходол «бүдэрүүлжэ» һаладаг заншалтай юм. Залуушуулай дунда ороной чемпион болоһон Альберт Товбулатовые үнгэрэгшэ үбэл «Буревестник» бүлгэмэй России түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ шүүһэн байгаа 57 ... май шэгнүүртэ ба... манай нүгөөдэ бүх... Дансаранов гурба... эзэлээ. Николай ... Базар Цыренташиев ... табадахи, зургаад... нуудые эзэлһэн б... ноо эдэнэр Карача... һорилгодо байһанаа, ... «Буревестник» бүлг... бэй соведэй түрү... эзэлхын түлөө ноя... һаа эхилһэн наадан... далсажа байнхай.

□ СТАВРОПОЛИ... заарай Георгиевск ... городкигаар өөр ... РСФСР-эй түрү... эзэлхын түлөө үнг... мүрысөөндэ Ул... шэлэй заводой ... шодой цехэй хүд... Мэлс Бидогаев ... хадаа. СССР-эй ... мастерай нормо д...

Б. МИРОМ...

«СПОРТЛОТОГОЙ», «СПОРТЛОТО 2-ой» ТИРАЖАЙ ДҮНГҮҮД

«Спортлотогой», «Спортлото-2»-ой ноябриин 10-да үнгэргэгдэһэн 45-дахи тиражай дүнгүүдые Спортивна ... главна управлени согсолбо.

«Спортлото»: Нэгэшье хүн ... номер таагаагүй. Табан номер ... — 5.000 түхэриг (27 карточка), дүр... бэн номер тааһан хүнүүд — 83 түхэриг (2 441 ...), гурбан номер таагшад 3 түхэриг абаха болобо (51... карточка);

«Спортлото-2»: Зургаан номер мүн лэ нэгэшье ... таабагүй. Табан номер тааһан хүнүүд — 221 ... (27 карточка), дүрбэн номер таагшад — 57 ... (1.329 карточка), гурбан номер тааһан хүнүүд 3 ... абаха (21.592 карточка).

45-дахи тиражай шүүбэри ноябриин 21-һээ ... 21 болотор түлэгдэхэ.

(ТАСС).

«СУББОТЫН СПОРТЛОТОГОЙ» ТИРАЖ

«Субботын спортлотогой» (36-һаа 5-ыень таа...) ... риин 13-да Москвада үнгэргэгдэһэн 14-дэхи тир...

1-дэхи тираж: 4 (бокс), 14 (байдарка ба каноэгээр һэлюурдэлгэ), 15 (дзюдо), 29 (мэргэн буудалга) ... гурна халтиралга);

2-дохи тираж: 4 (бокс), 11 (гимнастика), 14 ... ба каноэгээр һэлюурдэлгэ), 17 (коньки), 23 (үя... рэлгэ).

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Шефүүдэй туһаламжын шэнэ хуудаһан» — түрүү бэшэг. «Социалис мүрысөөнэй ябаса» — суглуулбари. ТАСС-ай һүүлэй шэнэ һонин.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Өөрыгөө шүүмжэлэн, партиина ёһоор» — М. Хензыхеновэй статья. «Пропагандистын мэргэжэл ба бэлиг» — А. Григорьевой статья. «Мэргэжүүлэгдэһэн совхозуудай эрилтэ» — Г. Клепиковэй статья. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда. Рейдовэ бригадын материалнууд. Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саанаһаа абтаһан мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Булгануудые тэмдэглэлгэ» — Е. Черникинэй статья. «Хүдэлмэрилжэ байһан пенсионернүүдтэ үгтэдэг хүнгэлэлтэ» — Г. Васильевай статья. Нютаг нютагай һонин.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.30 — «Шанар» — баримтата фильм. 11.30 — «Түүхын хуудаһанууд». «Дундуур зуун жэлнүүдэй үеын хотодо». 12.00 «Бидэнэр байгаалитай танилсанабди». 12.20 — В. Маяковский. «Хэн болохоб?». 12.45 — Үхибүүдтэ — фильм. «Канатоходец». 13.50 - Забһарлалга. 14.00 — Шэнэ һонин. 14.10 — Баледэй артистнарай концерт. 14.35 **Социалис мүрысөөнэй дабшаса.** 15.20 — Г. Гауптман — «Наранай орохын урда тээ». СССР-эй Гүрэнэй академическэ Бага театрай фильм-зүжэг. 18.00 — «Время».

Улаан-Үдэ. 18.30 — «Уласхоорондын шэнжэлэл». 18.50 - Телевизионно һонин. 19.10 — «Энээниие булта мэдэхэ ёһотой».

«Орбита». 19.30 — «Подвиг разведчика» — уран һайханай фильм. 21.00 — Шэнэ һонин. 21.15 — **«Социалис мүрысөөнэй дабшаса».** 22.00 — Э. Грач наадана. 22.15 — «Энээниие таанар шадахат» — залуу ухаалан зохёогшодой конкурс. 23.20 — Забһарлалга. 23.30 — Москвагай сэрэгэй округой дуу, хатарай ансамблиин концерт. 24.00 — «Время».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 18.00 — «А. С. Пушкин. России түүхын хуудаһанууд» — баримтата фильм. 18.30 — Забһарлалга.

«Орбита». 18.40 — «Рембрандт. Офортнууд». Эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 19.00 — «Мүнөөнэй эрдэм наука».

Улаан-Үдэ. 19.30 — «РСФСР-эй арадай артист Д. Д. Дондуковой уран бэлиг тухай». 20.10 — Хүгжэмтэ программа. 20.40 — «Тувадахи уулзалганууд» — киноочерк. 21.00 — «Дом для Серафима» — уран һайханай фильм.

Редакторай орлогшо П. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефонуу...

Индекс 670000, г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35, ... редактора — 2-54-54, приёмная — 2-54-93, зам. ред... 2-68-08 зам. редактора — 2-62-62, отв. секретаря — ... секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — ... сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, про... агитации — 2-56-32, промышленности и строит... 2-61-35, советского строительства и быта — 2-6... туры и школ — 2-60-21, писем и селькоров — ... информации — 2-34-05, общественная приём... 2-56-62, машинное бюро — 2-57-63, корректорская ... 2-35-95, фотолаборатория — 2-33-61.

 □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-00815